

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Pád komunistického režimu v roce 1989 v Lounech

Bakalářská práce

Studijní program: B7507 – Specializace v pedagogice

Studijní obory: 6107R023 – Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání

7105R056 – Historie se zaměřením na vzdělávání

Autor práce: **Jana Pejchalová**

Vedoucí práce: doc. PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jana Pejchalová**
Osobní číslo: **P13000900**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obory: **Humanitní studia se zaměřením na vzdělávání**
Historie se zaměřením na vzdělávání
Název tématu: **Pád komunistického režimu v roce 1989 v Lounech**
Zadávací katedra: **Katedra historie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce si klade za cíl zmapovat a zanalyzovat průběh listopadové revoluce roku 1989 v Lounech a blízkém okolí. Pozornost bude věnována též vývoji tohoto města na konci osmdesátých let a v první fázi demokratické transformace do svobodných voleb v červnu 1990. Práce bude založena na pramenném výzkumu, využity budou především fondy a sbírky Státního okresního archivu v Lounech.

Využita bude i metoda orální historie, předpokládá se též získání dokumentů z osobních archivů pamětníků a využití dobového tisku.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

- ASH, Timothy Garton. Rok zázraků. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 1991. 125 s. ISBN: 80-7106-021-6.
- BLAŽEK, Petr. Opozice a odpor proti komunistickému režimu v Československu 1968-1989. 1. vyd. Praha: Ústav českých dějin FF UK: Dokořán, 2005. 355 s. ISBN: 80-7363-007-9.
- HANZEL, Vladimír. Zrychlený tep dějin: reálné drama o deseti jednáních: autentické záznamy jednání Občanského fóra a Verejnosti proti násilliu s představiteli státní moci v listopadu a prosinci 1989. 2. vyd. Praha: Galén, 2006. 474 s. ISBN: 80-7262-426-1.
- HVÍŽDALA, Karel. Výslech revolucionářů z roku '89. Praha: Primus, 2000. 1. vyd. 257 s. ISBN 80-85625-12-1
- MĚCHÝŘ, Jan. Velký převrat či snad revoluce sametová?: několik informací, poznámek a komentářů o naší takřečené něžné revoluci a jejích osudech 1989-1992. 1. vyd. Praha: Progetto, 1999. 359 s. ISBN 80-86366-00-6.
- OTÁHAL, Milan a VANĚK, Miroslav. Sto studentských revolucí: studenti v období pádu komunismu - životopisná vyprávění. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1999. 859 s. ISBN 80-7106-337-1.
- SUK, Jiří. Labyrintem revoluce: aktéři, zápletky a křížovatky jedné politické krize: (od listopadu 1989 do června 1990). V českém jazyce 1. vyd. Praha: Prostor, 2003. 507 s., [12] s. obr. příl. Obzor; sv. 50. ISBN 80-7260-099-0.
- VŠETEČKA, Jiří a kol. Rok na náměstích: Československo 1989. 1. vyd. Praha: Academia, 1990. 221 s. ISBN 80-200-0291-X.

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.
Katedra historie

Datum zadání bakalářské práce:

30. dubna 2015

Termín odevzdání bakalářské práce:

29. dubna 2016

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

PhDr. Jaroslav Pažout, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 30. dubna 2015

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych chtěla poděkovat za pomoc při sestavování mé bakalářské práce panu doc. PhDr. Jaroslavu Pažoutovi, Ph.D. za rady a věcné připomínky i odbornou a metodickou pomoc.

Anotace

Cílem bakalářské práce je zmapovat a zanalyzovat průběh listopadové revoluce v roce 1989 v Lounech. Pozornost je též věnována vývoji tohoto města na konci osmdesátých let a v první fázi demokratické transformace do svobodných voleb v červnu 1990.

Toto téma je sledováno v širokém kontextu mezinárodní situace v zemích střední a východní Evropy, historií města Loun od jeho založení přes další významné události. Z novodobých dějin jsem se soustředila na šedesátá až devadesátá léta 20. století v Československu s důrazem na období normalizace a na listopadové události v Praze a v Lounech, které vyústily k pádu komunistického režimu v naší zemi a k prvním svobodným volbám v červnu 1990.

Klíčová slova:

normalizace, Československo 1989-1990, stávká, Louny, Občanské fórum, svobodné volby

Annotation

The aim of the Bachelor Thesis is to map and analyse the course of the November revolution in 1989 in Louny. The attention is focused on the development of this town at the end of 1980's from the first part of the democratic transformation to the free election in June 1990.

This topic is watched in a wider context of an international situation in the countries of Middle and Eastern Europe, history of the town Louny from its establishment over other important events. From the modern history I was focused on from 1960's to 1990's of the 20th century in Czechoslovakia with the emphasis on a normalization period, events in November in Prague and Louny which lead to the fall of the communist regime in our country and to the first free election in June 1990.

Key words:

Normalisation, Czechoslovakia 1989-1990, a strike, Louny, Civil Forum, free election

Seznam použitých zkratk

ČSD	Československé státní dráhy
ČSL	Československá strana lidová
ČSNS	Česká strana národně sociální
ČSS	Československá strana socialistická
ČSSD	Československá strana sociálně demokratická
ČSSR	Československá socialistická republika
Doc.	docent
EÚV	Elektrárny Únorového vítězství
FS	Federální shromáždění
Ing.	inženýr
JUDr.	doktor práv
JZD	jednotné zemědělské družstvo
KAN	Klub angažovaných nestraníků
KBSE	Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě
KC	koordinační centrum
KGB	Комитет государственной безопасности (Výbor státní bezpečnosti)
KSČ	Komunistická strana Československa
MDF	Magyar Demokrata Fórum (Maďarské demokratické fórum)
MěNV	městský národní výbor
MSDS	Maďarská socialistická dělnická strana
MUDr.	doktor medicíny
NDR	Německá demokratická republika

NF	Národní fronta
NV	národní výbor
OF	Občanské fórum
ONV	okresní národní výbor
SOU	stavební odborné učiliště
OSP	Oblastní stavební podnik
OÚNZ	Okresní ústav národního zdraví
OV KSČ	okresní výbor Komunistické strany Československa
OV NF	okresní výbor Národní fronty
OV SSM	okresní výbor Socialistického svazu mládeže
PaeDr.	doktor pedagogiky
PhDr.	doktor filozofie
POV KSČ	předsednictvo okresního výboru Komunistické strany Československa
RNDr.	doktor přírodních věd
RVHP	Rada vzájemné hospodářské pomoci
SED	Sozialistische Einheitspartei Deutschlands (Jednotná socialistická strana Německa)
SRN	Spolková republika Německo
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
StB	Státní bezpečnost
UK	Univerzita Karlova
USA	Unitet States of America (Spojené státy americké)
ÚV KSČ	Ústřední výbor Komunistické strany Československa

VLK	Výbor lidové kontroly
VONS	Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných
VÚ	vojenský útvar
ZO KSČ	základní organizace Komunistické strany Československa
ZZN	Zemědělské zásobování a nákup

Obsah

Úvod	11
1. Mezinárodní situace v 70. a 80. letech	14
1.1 Polská lidová republika.....	16
1.2 Maďarská lidová republika.....	16
1.3 Německá demokratická republika	17
1.4 Bulharská lidová republika	18
1.5 Rumunská socialistická republika	19
2. Situace v Československu.....	20
2.1 Pražské jaro	20
2.2 Normalizace	21
2.3 Opozice.....	22
2.4 Československo v druhé polovině 80. let.....	24
3. Průběh listopadových událostí v roce 1989 v Praze.....	27
4. Město Louny.....	32
4.1 Louny v třicetileté válce	33
4.2 Louny v 18. a 19. století	33
4.3 Louny na počátku 20. století.....	34
4.4 Louny za druhé světové války	34
4.5 Louny po druhé světové válce.....	35
4.6 Územně správní vývoj	35
4.7 Louny od roku 1948 do intervence vojsk v roce 1968	36
4.8 Louny v období normalizace	37
5. Listopadová revoluce v roce 1989 v Lounech a první fáze demokratické transformace	39
5.1 Vznik a činnost Občanského fóra v Lounech.....	40
5.2 Předvolební období v Lounech.....	51
5.3 Volby v červnu 1990 a jejich výsledky	53
Závěr.....	58
Archivní prameny	60
Tiskem vydané prameny	60
Orální historie.....	60
Periodika	60
Literatura.....	61
Internetové zdroje	61
Seznam příloh.....	63

Úvod

Pro bakalářskou práci jsem si zvolila téma pádu komunistického režimu v roce 1989 v Lounech. Jsem sice rodačka ze Žatce, ale Louny jako okresní město vždy ovlivňovaly dění na území celého okresu. Z listopadových událostí roku 1989 se mi jako patnáctileté studentce vryla do paměti událost, kdy za námi na střední školu přijeli v době výuky studenti z pražských vysokých škol společně s hercem Markem Vašutem, aby nás seznámili s průběhem brutálního zásahu Veřejné bezpečnosti a dalších bezpečnostních složek státu na Národní třídě proti poklidné studentské demonstraci 17. listopadu 1989 a s následujícím vývojem událostí. Soudruh ředitel se marně snažil zabránit vstupu vysokoškoláků do třídy. K našemu pobavení došlo i na malou potyčku mezi ním a hercem Markem Vašutem. Ředitel ustoupil a šel volat Veřejnou bezpečnost. Do jejího příjezdu však studenti a Marek Vašut stihli předat své informace a školu opustit.

Tento zážitek byl jedním z důvodů, proč jsem si vybrala dané téma, neboť události odehrávající se v této době v lounském okrese a zejména v samotných Lounech nebyly zatím nikde souhrnně popsány. Mým cílem bylo shromáždit co nejvíce informací, které jsou k tématu k dispozici, a podat celistvý obraz z této doby.

Práce je uspořádána chronologicky a její součástí je i dokumentární příloha obsahující materiály ze Státního okresního archivu v Lounech z činnosti Občanského fóra, KSČ a publikované články z lounského týdeníku Hlas, Zpravodaje OF Louny a deníku Průboj.

V první části je zmapován politický vývoj v 70. a 80. letech v zemích střední a východní Evropy, které byly pod přímým vlivem Sovětského svazu. Pro nástin mezinárodní situace jsem čerpala zejména z knihy *Východ: vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku 1944-1989* od Jiřího Vykoukala, Bohuslava Litery a Miroslava Tejchmana¹, *Rok zázraků* Timothyho Ashe², *Encyklopedie moderní historie* Marka Pečenky³ a dalších.

¹ VYKOUKAL, Jiří, LITERA, Bohuslav a TEJCHMAN, Miroslav. *Východ: vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku 1944-1989*. 1. vyd. Praha: Libri, 2000. Historická řada. ISBN 80-85983-82-6.

V části práce věnované vývoji v Československu je charakterizováno období Pražského jara a jeho reforem, následná doba normalizace trvající až do roku 1989 a vznik opozičních hnutí. Dále je analyzován průběh listopadových událostí v Praze s vývojem politické situace až do svobodných voleb v červnu 1990. Zde jsem čerpala z monografie Jana Měchýře⁴ *Velký převrat či snad revoluce sametová*, z knihy Jaroslava Cuhry, Jiřího Ellingera, Adély Gjuričové a Víta Smetany⁵ *České země v evropských dějinách*, Jiřího Suka *Labyrintem revoluce*⁶, z edice dokumentů Milana Otáhal a Zdeňka Sládka⁷.

Třetí část práce je věnována historii města Loun od jeho založení ve 13. století, přes husitské období, třicetiletou válku, průmyslový a zemědělský rozvoj města v 18. a 19. století, úpadkem města za první a druhé světové války. Po válce dochází k změnám v územní správě a vytvoření nového Severočeského kraje. Dále je popsáno Pražské jaro v roce 1968 ukončené vpádem vojsk Varšavské smlouvy na území Československa i samotných Loun a období normalizace trvající do roku 1989. Vycházela jsem z odborné publikace českého historika a archiváře PhDr. Bohumíra Roedla, který se po celý profesionální život zabývá regionálními dějinami Lounska⁸.

Pro zpracování hlavní části práce o pádu komunistického režimu v roce 1989 v Lounech jsem zmapovala a zanalyzovala především archivní materiály uložené ve Státním okresním archivu Louny. Tato badatelská činnost byla pro mne velmi zajímavá a přínosná. Největší zásluhu na zachování a samotném uspořádání archivních materiálů Občanského fóra od jeho založení až po samotné výsledky svobodných voleb

² ASH, Timothy Garton. *Rok zázraků: svědectví o revoluci roku 1989 ve Varšavě, Budapešti, Berlíně a Praze*. Vyd. 2. Praha: Paseka, 2009. ISBN 978-80-7432-009-5.

³ PEČENKA, Marek a kol. *Encyklopedie moderní historie*. 1. vyd. Praha: Libri, 1995. 589 s. ISBN 80-85983-01-X.

⁴ MĚCHÝŘ, Jan. *Velký převrat či snad revoluce sametová?: několik informací, poznámek a komentářů o naší takřečené něžné revoluci a jejích osudech 1989-1992*. 1. vyd. Praha: Progetto, 1999. 359 s. Československý spisovatel. ISBN 80-86366-00-6.

⁵ CUHRA, Jaroslav, ELLINGER, Jiří, GJURIČOVÁ, Adéla a SMETANA, Vít. *České země v evropských dějinách: díl čtvrtý od roku 1918*. 1. Praha: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-794-7.

⁶ SUK, Jiří. *Labyrintem revoluce: aktéři, zápletky a křížovatky jedné politické krize (od listopadu 1989 do června 1990)*. Praha: Prostor, 2003. Obzor (Prostor), 50. sv. ISBN 80-7260-099-0.

⁷ OTÁHAL, Milan a SLÁDEK, Zdeněk. *Deset pražských dnů: (17. - 27. listopad 1989)*. Praha: Academia, 1990. Dokumentace. ISBN 80-200-0340-1.

⁸ HLUŠTÍK, Antonín Jiří, ROEDL, Bohumír. *Louny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005. Dějiny českých měst. 442 s. ISBN 80-7106-662-1.

v červnu 1990 má PhDr. Bohumír Roedl, bývalý ředitel lounského archivu. Fond Občanské fórum Louny je uložen ve čtyřech kartonech a není úplný. V mnoha případech je k dispozici pouze program z jednání OF, ale chybí zápisy z průběhu těchto jednání. Fond je rozdělen do jednotlivých skupin. V první až šesté skupině jsou dokumenty úřední povahy: zápisy z jednání, prohlášení a stanoviska OF, korespondence, podpisové archy, písemnosti OF na Lounsku a volební písemnosti. V další skupině jsou uloženy tiskoviny a různé další materiály.

Na základě archivních písemností jsem poslopně zpracovala a zanalyzovala dobu od založení OF na Lounsku a jeho působení na vývoj společenských a politických událostí ve městě až do svobodných voleb. V archivu není bohužel k dispozici žádná fotodokumentace z tohoto období, která by jistě byla přínosem a obohacením pro bakalářskou práci. Ve svém bádání a následném zpracování jsem využila i archivovaný materiál Předsednictva OV KSČ Louny z činnosti komunistické strany v Lounech za období od října 1989 do prosince 1989. V tomto svazku se nachází zápisy ze schůzí a jednání KSČ. Součástí této kapitoly je rozhovor se zakládajícím členem Občanského fóra v Lounech panem Luďkem Sukem. Dalším důležitým zdrojem pro práci byla periodika, především týdeník Hlas Louny⁹ a týdeník Zpravodaj Občanského fóra Louny¹⁰ z let 1989 a 1990 ze Státního okresního archivu Louny. Dále deník Severočeského kraje Průboj¹¹, který je k dispozici v Okresní knihovně Louny. O dění v Lounech je otištěna pouze jedna zpráva. Většina článků v Průboji se věnuje dění v Praze a větších městech kraje jako Ústí nad Labem a Liberec.

⁹ *Hlas: Tiskový orgán OV KSČ a ONV v Lounech*. 1989, roč. XXXIX, 1990, roč. XL.

¹⁰ *Zpravodaj OF*. Louny, 1989, 1990.

¹¹ *Průboj: Orgán severočeského krajského výboru KSČ*. 1989, roč. 41.

1. Mezinárodní situace v 70. a 80. letech

Podobu světa v těchto letech ovlivňovala především soupeření SSSR a USA a obě supervelmoci přitom v podstatě ve větší míře počítaly s ambicemi Číny. Mocenské soupeření těchto velmocí bylo většinou zcela neskryvané a obě velmoci se přímo nebo zprostředkovaně angažovaly ve všech oblastech, kde byla nebo vznikala ohniska napětí vyvolávána dekolonizací, střety mezi státy, národy, ideologiemi i náboženstvími.

Tato ohniska neklidu a konfliktů se nacházela hlavně v Asii, Africe a Latinské Americe. Velmi neklidná byla oblast Blízkého a Středního východu. Přesto na konci 60. let v mezinárodních vztazích dochází ke zmírnění napětí v průběhu studené války. Protagonisté této politiky détente¹² byl ze sovětské strany Leonid Brežněv, americký prezident Richard Nixon a kancléř SRN Willy Brandt.¹³

Výsledkem této politiky byly rozhovory o snížení stavu strategických zbraní vedené mezi USA a SSSR a uzavření smluv SALT I. a SALT II.¹⁴ Vyvrcholením této politiky détente byla Konference o bezpečnosti a spolupráci v Evropě (KBSE), která se konala v Helsinkách v létě roku 1975 za účasti 33 hlav evropských států, USA a Kanady. Závěrečný akt KBSE měl čtyři části, v nichž byly obsaženy obecné principy vztahující se k evropské bezpečnosti, spolupráci a lidským právům, obsahovaly také závazek signatářů rozšiřovat ekonomickou, vědeckou a kulturní spolupráci. Důležitým bodem byla kodifikace principů mezinárodního pohybu lidí a myšlenek včetně závazků, že příslušné země nebudou klást překážky slučování rozdělených rodin, pohybu lidí, že umožní členům náboženských v profesních organizacích kontakty s kolegy v ostatních státech atd.¹⁵ Tento Závěrečný akt KBSE byl silným impulsem pro rozvoj opozičních aktivit v zemích sovětského bloku.

¹² Détente je termín pocházející z francouzštiny a znamená uvolnění napětí.

¹³ VYKOUKAL, Jiří, LITERA, Bohuslav a TEJCHMAN, Miroslav. *Východ: vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku 1944-1989*. 1. vyd. Praha: Libri, 2000. Historická řada. ISBN 80-85983-82-6. S. 502.

¹⁴ SALT I. SALT II. - z anglického Strategic Arms Limitation Talks – rozhovory o omezení strategických zbraní.

¹⁵ VYKOUKAL, Jiří, LITERA, Bohuslav a TEJCHMAN, Miroslav. *Východ: vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku 1944-1989*. 1. vyd. Praha: Libri, 2000. Historická řada. ISBN 80-85983-82-6. S. 703.

Západ tak dostal legitimní právo hodnotit dodržování lidských práv v SSSR a východoevropských zemích, neboť SSSR a jeho satelity tento bod nedodržovaly. Sovětský svaz naopak dosáhl uznání politického a teritoriálního statu quo v Evropě, tj. uznání hranic Polska, NDR, SSSR a rozdělení Německa.

Od druhé poloviny 70. let začala politika détente oslabovat, Brežněvův režim v letech 1975–1979 poskytoval především vojenskou pomoc a podporu řadě režimů ve Třetím světě, to pro sovětskou ekonomiku znamenalo obrovskou zátěž, ale pevnější postavení nezískal. Na druhé straně USA s Jimmym Carterem se vrátily k politice détente a znovu položily důraz na dodržování lidských práv v SSSR.

V polovině 70. let Sovětský svaz vstoupil do období politické a ekonomické stagnace, kterou se zpožděním následoval úpadek prestiže na mezinárodním poli. Leonid Brežněv ztratil ke konci života kontrolu nad vládou a do čela SSSR se za pomoci KGB dostal Jurij Andropov, v roce 1984 Konstantin Černěnko a po jeho smrti v březnu 1985 byl novým generálním tajemníkem ÚV KSSS zvolen Michail Gorbačov, který prosazoval ústup od Brežněvovy doktríny. Zároveň započal s posílením spolupráce, modernizací ekonomiky, restrukturalizací a rozvojem nových forem spolupráce, začalo období tzv. perestrojky, na kterou navazovaly další změny vedoucí k demokratizaci společnosti a politice otevřenosti (glasnosti). Tato politika uvolnila potlačovaná napětí, včetně národnostní otázky. Výsledkem bylo vyhlášení nezávislosti jednotlivých republik a 14. 11. 1991 byla zrušena platnost sovětské ústavy, Gorbačov oznámil, že nový svaz bude konfederací suverénních států. Po demisi Gorbačova 25. 12. 1991 přestal SSSR k 31. 12. 1991 existovat.

Tyto skutečnosti vývoje a rozpadu SSSR ovlivnily i dění uvnitř sovětského bloku ve východní Evropě. Důležitým prvkem při likvidaci východoevropských režimů bylo i působení Západu a celé USA, které podmiňovaly ekonomickou a finanční spolupráci s východním blokem a zlepšení situace lidských práv.¹⁶

¹⁶ PEČENKA, Marek. *Encyklopedie moderní historie*. 1. vyd. Praha: Libri, 1995. ISBN 80-85983-01-x. S. 100.

1.1 Polská lidová republika

V čele polské opozice stála Solidarita, která vznikla již v srpnu 1980 pod vedením Lecha Walesy. Její vzestup však zastavilo vyhlášení výjimečného stavu 13. 12. 1981, který trval až do července 1983, Solidarita byla nucena přejít do ilegality.¹⁷ Na konci 80. let začala Solidarita i vláda uvažovat o změnách a vzájemném kompromisu. Vládní moc si byla vědoma, že komunismus se definitivně vyžil, část opozice nevěřila, že komunismus může definitivně padnout. Opozice čekala na vstřícné gesto, které však vláda nechtěla učinit, a proto v dubnu 1988 začala vlna hospodářských stávek, ke kterým se postupně přidávaly i politické požadavky. Stávky pokračovaly i v srpnu, kdy dochází k vytvoření tzv. kulatého stolu, jehož samotné jednání začalo však až 6. února 1989 a hlavním bodem bylo uspořádání svobodných voleb, na jejichž charakter měly vláda a opozice rozdílný názor. Nakonec se dohodly a první svobodné volby v červnu 1989 podle nového volebního zákona vyhráli kandidáti Solidarity. Na základě nepsané dohody byl prezidentem zvolen komunistický generál Wojciech Jaruzelski, který pověřil jednoho z vůdců hnutí polské Solidarity Tadeusze Mazowieckého sestavením nové vlády. Po rezignaci W. Jaruzelského se pak stal 9. 12. 1990 polským prezidentem Lech Walesa a Polsko se vydává na cestu demokracie.¹⁸

1.2 Maďarská lidová republika

Politický vývoj v Maďarsku se vyvíjel odlišně, neboť snaha o demokratizaci politického systému vycházela ze samotné vládnoucí strany. Vláda Jánose Kádára připouštěla omezené politické reformy, které však neohrožovaly zahraniční politickou orientaci. Ke konci 80. let dochází k rozštěpení Maďarské socialistické dělnické strany (MSDS), J. Kádár v roce 1987 rezignuje, stává se čestným předsedou a do čela strany nastupuje Károly Grósz, který byl však rychle vystřídán Miklósem Némethem příznivcem sociálně tržní ekonomiky. Současně s tím dochází i ke spontánnímu pohybu ve společnosti, vzniká Maďarské demokratické fórum jako centrum opozice a Federace mladých demokratů.¹⁹

¹⁷ VYKOUKAL, Jiří, LITERA, Bohuslav a TEJCHMAN, Miroslav. *Východ: vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku 1944-1989*. 1. vyd. Praha: Libri, 2000. Historická řada. ISBN 80-85983-82-6. S. 566.

¹⁸ Tamtéž, s. 687-699.

¹⁹ Tamtéž, s. 703.

V této době ztrácela vládnoucí strana MSDS důvěryhodnost a přicházela tak o možnost ovlivňovat veškerý vývoj v zemi, Maďarsko ztrácelo možnost splácet své zahraniční dluhy a dochází k ekonomickým problémům. Ve stejné době také dochází k potlačování práv rumunské menšiny v Maďarsku, předseda maďarského parlamentu označil Rumunsko za diktaturu. Vnitřní dění v Maďarsku se začalo podobat polskému, když opozicí byl podán návrh na jednání u kulatého stolu. Jednání se týkala změn mocenského uspořádání, změn poměrů a soustředila se na uspořádání svobodných voleb. V této době také vrcholil exodus východoněmeckých občanů přes Maďarsko do SRN. Uzavřela se jednání u kulatého stolu dohodou a svobodné volby se konaly 25. 3. 1990. Na základě výsledků voleb zvolil 2. května 1990 nový parlament prvním prezidentem Maďarské republiky Árpáda Göncze a József Antall byl pověřen sestavením nové vlády. V Maďarsku tak vznikla nová vláda, vláda koaliční.²⁰

1.3 Německá demokratická republika

Na konci 80. let stál v čele NDR Erich Honecker, který nepřipouštěl jakýkoli pokus o politickou liberalizaci a reformní kroky. Dokonce se jeho vedení distancovalo od Gorbačovy perestrojky a v zemi byla zakázána i distribuce sovětského tisku. Za této situace začala řada východoněmeckých občanů využívat vyhlášky o možnosti k vystěhování do SRN z humanitárních důvodů. Počet žadatelů o azyl rychle rostl a na konci léta 1989 šlo již o 1 500 000 osob. Projevy nespokojenosti se začaly objevovat v roce 1989 a Lipsko se stává centrem různých demonstrací, v nichž lidé požadují uvolnění poměrů, svobodu vnitřního pohybu v celém Německu, včetně Berlína.

Problém se vystupňoval v květnových volbách 1989, když nový generální tajemník SED Egon Krenz oznámil výsledek 98,85 % ve prospěch režimu²¹, opozice vystoupila s prohlášením, že vláda volby zfalšovala, nespokojené obyvatelstvo opět protestovalo a velká vlna nových protestů pak opět propukla v Lipsku v září 1989. Začaly se také vytvářet opoziční skupiny a vláda byla nucena jednat o podmínkách opozice. Erich Honecker rezignoval a na jeho místo nastoupil Egon Krenz, který však nebyl oblíbeným politikem.

²⁰ Tamtéž, s. 706-709.

²¹ Tamtéž, s. 709-710.

Stotisícové demonstrace pokračovaly nejen v Lipsku, v Berlíně, ale i v dalších městech. Proto 7. listopadu odstoupila dosavadní vláda a Nové fórum (první veřejně působící opoziční seskupení v NDR) bylo zaregistrováno jako občanské sdružení. Již 9. listopadu 1989 došlo k pádu berlínské zdi. V prosinci 1989 se u kulatého stolu sešli zástupci politických stran a opozice a 3. ledna 1990 sestavili tzv. velkou koalici rozumu, která měla vládnout až do svobodných voleb.

Volby se pak konaly 18. 3. 1990 s překvapivým vítězstvím Křesťansko-demokratické strany. V září 1990 vypověděla NDR členství ve Varšavské smlouvě, 2. října 1990 vystoupila z RVHP. V noci z 2. na 3. října přestala Německá demokratická republika existovat a bylo vytvořeno jedno Německo.²²

1.4 Bulharská lidová republika

Bulharsko bylo jedním z nejloajálnějších satelitů Moskvy. Změny, které probíhaly v Sovětském svazu v období perestrojky, nijak významně neovlivňovaly dění v Bulharsku. Rostoucí opoziční hnutí se stavělo za práva bulharských Turků, ale režim proti nim tvrdě vystupoval. V květnu 1989 proběhly protestní turecké demonstrace a vláda nechala turecké aktivisty vyhostit. Generální tajemník ústředního výboru Bulharské komunistické strany Todor Živkov prohlásil, že když „bulharští Muslimové“ nejsou v Bulharsku spokojeni, mohou odejít do Turecka.²³

V říjnu 1989 zaslal ministr zahraničních věcí Petar Mladenov vedení strany dopis, ve kterém podrobil ostré kritice Živkovy metody řízení státu a dokonce některé z nich označil za hrubé porušení stávajících zákonů. Obvinil Todora Živkova z ekonomické, finanční a politické krize. Bulharská opozice byla velmi roztržena a do poloviny listopadu 1989 vzniklo přes sedmdesát nových stran. V listopadu krize ve straně vrcholila a Todor Živkov rezignoval na své stranické a státní funkce, v čele politbyra ho nahradil Petar Mladenov. To odstartovalo spontánní a neorganizované demonstrace, v nichž lidé požadují demokratické a svobodné volby.

Ke změně došlo i v Bulharské komunistické straně, ta se změnila v novou Bulharskou socialistickou stranu, která v červnu 1990 ve volbách zvítězila. Výsledky

²² Tamtéž, s. 714-717.

²³ Tamtéž, s. 728.

voleb umožnily vyvážené rozdělení moci, takže návrat k diktatuře nebyl možný a tím byl dán předpoklad demokratického vývoje.²⁴

1.5 Rumunská socialistická republika

Důvody, které vedly, ke vzniku revoluce v Rumunsku v polovině prosince roku 1989 byly stálé zhoršování hospodářské situace, snižování životní úrovně obyvatelstva a aktivní represivní politika vůči národnostním menšinám, zejména Maďarům a Němcům v severní oblasti Rumunska. Proto probíhaly silné demonstrace a prezident Nicolae Ceaușescu tyto nepokoje přikázal potlačit všemi prostředky. Poté došlo ke stávce dělníků v Temešváru, a proto Nicolae Ceaușescu na 21. prosince svolal v Bukurešti velké shromáždění pracujících, kteří mu měli vyslovit podporu. Shromáždění se však zvrhlo, studenti začali skandovat hesla proti Ceaușeskovi, demonstranti začali vyzývat ke svržení diktatury.

Proti demonstrujícím zaútočily bezpečnostní oddíly a v Rumunsku byl vyhlášen výjimečný stav. Lidé však vyšli do ulic i další den a vojáci se k nim začali přidávat. Byla obsazena televize i rádio, do éteru odešlo sdělení o svržení diktatury a byla vytvořena Fronta národní spásy v čele s Ionem Ilieskem. Následujícího dne byli manželé Ceaușeskovi zatčeni, postaveni před soud a následně odsouzeni k trestu smrti, který byl ihned vykonán. Ke konci roku vznikla první vláda a v Rumunsku se otevřela cesta k politické pluralitě a svobodě po prvních svobodných volbách v květnu 1990.²⁵

²⁴ Tamtéž, s. 729-731.

²⁵ Tamtéž, s. 732-734.

2. Situace v Československu

2.1 Pražské jaro

Pražským jarem je nazýváno období od prosince 1967 do intervence vojsk pěti států Varšavské smlouvy v srpnu 1968.

Na plenárním zasedání ÚV KSČ byl 5. ledna 1968 zvolen prvním tajemníkem ústředního výboru KSČ Alexander Dubček. V této funkci nahradil Antonína Novotného, který nadále zastával funkci prezidenta republiky. Na tento post Antonín Novotný rezignoval 22. března 1968 a novým prezidentem republiky byl jmenován armádní generál Ludvík Svoboda. Mezi dalšími reformními představiteli komunistické strany byli vedle Alexandra Dubčeka a Ludvíka Svobody také Josef Smrkovský, František Kriegl, Oldřich Černík, Jiří Hájek, Zdeněk Mlynář, Věněk Šilhán a další.

Komunistická strana Československa se ke konci 60. let pokusila o novou politiku tzv. socialismu s lidskou tváří. Šlo o reformní procesy, svobodu projevu, rehabilitaci osob odsouzených v procesech z padesátých let, demokratizaci života, společnosti, kritiku režimu a snahu o změnu ekonomiky. Tyto reformy se objevily v Akčním programu KSČ jako základním dokumentu Pražského jara. KSČ si formálně ponechává vedoucí úlohu, ale její pojetí doznalo zásadní změny. Do čela nové vlády byl zvolen Oldřich Černík, předsedou Národního shromáždění byl jmenován Josef Smrkovský a předsedou Ústředního výboru Národní fronty František Kriegl. Reformy přinesly i zvýšení svobody tisku a tak především díky médiím a jejich informacím dochází k tlaku veřejného mínění na reformátory. Byly zakládány i nové politické organizace jako KAN a K 231. Dne 27. června 1968 po zrušení cenzury vyšel v celostátních denících manifest Dva tisíce slov²⁶. Na podnět pracovníků Československé akademie věd ho sepsal spisovatel a novinář Ludvík Vaculík, kritizoval v něm pomalý postup KSČ v prosazování reform. Manifest podepsalo více jak sto tisíc občanů včetně známých

²⁶ Dva tisíce slov, které patří dělníkům, zemědělcům, úředníkům, umělcům a všem. *Svědomy.cz*. [online]. 5. 8. 2016 [cit. 2016-08-05]. Dostupné z: http://www.svedomi.cz/dokdoby/19680627_dvatisiceslov.htm

osobností.²⁷ Proti tomuto dění v Československu však sílil tlak ostatních socialistických zemí zejména Sovětského svazu.

2.2 Normalizace

Obrodný proces v naší zemi přerušila v noci z 20. srpna na 21. srpna 1968 intervence vojsk pěti států Varšavské smlouvy. Vedení KSČ vydává odmítavá prohlášení proti násilné okupaci. Lidé v ulicích pořádali demonstrace, stávky, vyzývali vojáky k odchodu apod.²⁸

Čelní představitelé strany byli 21. srpna 1968 uneseni a eskortováni do Moskvy k několikadenním jednáním. Jejich výsledkem bylo podepsání Protokolu o jednání delegace ČSSR a SSSR, tzv. Moskevského protokolu, ve kterém sovětskou stranou nadiktované body znamenaly popření reformem Pražského jara.

Nástup Gustava Husáka do čela KSČ v dubnu 1969 znamenal počátek tuhé fáze normalizace a definitivní ukončení reformního hnutí. Normalizace znamenala potlačení veškerých občanských práv a svobod.

Prvním krokem bylo znormalizování samotné strany, řada členů byla vyloučena nebo vyškrtuta. Vyloučení členové strany ztratili práci a byli nuceni dělat pouze práce nekvalifikované. Tyto čistky postihly asi půlmilionu občanů. Vedle KSČ byly také normalizovány složky Národní fronty, řada organizací byla zakázána (KAN; Junák; K 231 atd.) Normalizační čistka tak vyřadila z pracovního procesu nejschopnější odborníky. Předělem normalizace byl pak konec roku 1970, kdy Ústřední výbor KSČ přijal dokument s oficiálním názvem „Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ.“²⁹ Poučení stanovilo, jak se musí hodnotit minulost a jaké ideje jsou přípustné v současnosti.³⁰

Období normalizace se také odrazilo v hospodářském životě, neboť všechny reformní hospodářské kroky zhatilo zasedání ÚV KSČ z počátku 70. let, které rozhodlo

²⁷ BENČÍK, Antonín. *Operace Dunaj, aneb, Internacionální vražda Pražského jara*. Praha: Krutina Jiří - Vacek, 2013. ISBN 978-80-87493-57-1. S. 26-27.

²⁸ CUHRA, Jaroslav, ELLINGER, Jiří, GJURIČOVÁ, Adéla a SMETANA, Vít. *České země v evropských dějinách: díl čtvrtý od roku 1918*. 1. Praha: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-794-7. S. 239.

²⁹ Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ. *TOTALITA*. [online]. © 1999 – 2016 [cit. 2016-07-18]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/txt/txt_poucení.php

³⁰ MĚCHÝŘ, Jan. *Velký převrat či snad revoluce sametová?: několik informací, poznámek a komentářů o naší takřčené něžné revoluci a jejích osudech 1989-1992*. 1. vyd. Praha: Progetto, 1999. 359 s. Československý spisovatel. ISBN 80-86366-00-6. S. 34-37.

vrátit se k direktivnímu plánu. Byla přijata selektivní opatření k navyšování příjmů, kdy dochází k příjmové diferenci a vyšší příjmy tak měly represivní složky, strážníci funkcionáři a zvyšování příjmů bylo také v oblastech těžkého průmyslu. Rovněž věda a technologie zaostávají, neboť z politických důvodů hospodářská modernizace inspirována západními podněty nepřipadala v úvahu. Svou roli sehrál také odchod asi 130 000 odborníků z nejrůznějších oborů, na jejichž místa většinou nastupovali kariéristé bez jakékoli motivace. Socialistická ekonomika se stala ekonomikou nedostatku, neboť v mnoha případech nedokázala zajistit základní životní potřeby, ani zboží a služby.

Normalizace tak postihla všechny skupiny národa, zejména k tvrdým represím došlo u inteligence, která se angažovala v předsrpnové reformní politice nebo se odmítla podřídit režimu.³¹ Tito občané se později označovali jako disidenti, a za své postoje byli režimem diskriminováni. Většina lidí ve společnosti se pak pasivně smířila s danou situací, ale našla se i menší část obyvatel, která si uchovala svou občanskou důstojnost.

Významným mezníkem ve vývoji československé protinormalizační opozice byl rok 1975, kdy se sešla Helsinská konference. V závěrech konference byla i oblast lidských a občanských práv, které se východoevropské režimy zavazovaly dodržovat. Na základě této dohody vláda ČSSR vytvořila právní normu o lidských právech.

2.3 Opozice

Nedodržování základních lidských práv a svobod v totalitním Československu vedlo k založení občanské iniciativy Charty 77 na konci roku 1976. Jedním z důvodů vzniku bylo i zatčení členů undergroundové skupiny Plastic People of the Universe za údajné výtržnictví. Někteří členové kapely byli po několika týdnech vyšetřovací vazby propuštěni, jeden odsouzen k osmi měsícům nepodmíněně a manažer Jirous dostal trest nejvyšší, byl odsouzen k osmnácti měsícům.

³¹ VYKOUKAL, Jiří, LITERA, Bohuslav a TEJCHMAN, Miroslav. *Východ: vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku 1944-1989*. 1. vyd. Praha: Libri, 2000. Historická řada. ISBN 80-85983-82-6. S. 576.

Charta 77 vydala 1. ledna 1977 prohlášení³², kde požadovala, aby vláda dodržovala své vlastní zákony, neboť práva a svoboda občanů byla porušována telefonními odposlechy, zadržováním a kontrolou poštovních zásilek, osobním sledováním, osobními i domovními prohlídkami i řadou jiných nezákonných aktů. Každý rok byli nově voleni tři mluvčí, kteří za Chartu 77 vystupovali. Ti také byli ze strany státní tajné bezpečnosti nejvíce pronásledováni. Prvními mluvčími Charty 77 se stali Václav Havel, Jiří S. Hájek a Jan Patočka. Profesor Jan Patočka byl významným českým filozofem, do Charty se zapojil hned při jejím vzniku. Zemřel 13. března 1977 po výslechu StB. Jeho pohřeb se stal významnou událostí v boji proti komunistickému režimu.³³

Pod prohlášení Charty 77 se do konce roku 1990 podepsalo 1 883 občanů. Charta vydala 572 dokumentů, které vycházely v zahraničí a samizdatu. Proti chartistům vláda rozpoutala hysterickou kampaň, která vyvrcholila „Manifestací jednoty umělců s politikou komunistické strany“ v Národním divadle 28. ledna 1977, kde přední osobnosti kulturního života svým podpisem odsoudily Chartu 77, a vyslovili loajalitu s vládou KSČ. Na signatáře Charty 77 byla uspořádána štvánice. Oficiálně svoji činnost ukončila Charta 77 v Praze na setkání mluvčích 3. listopadu 1992.³⁴

Vedle Charty 77 vzniká o rok později Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných VONS, který si vytkl za poslání sledovat případy osob, které jsou trestně stíhány či vězněny za projevy svého přesvědčení, nebo které se staly oběťmi policejní a justiční svévole, seznamovat s těmito případy veřejnost, úřady a dle možností postiženým pomáhat. Režim proti němu tvrdě zakročil a většina členů VONS byla zatčena a odsouzena. Mezi nimi byl například Petr Uhl, Václav Havel, Jiří Dientsbier a další. V roce 1979 byl VONS přijat do Mezinárodní federace.³⁵

³² Charta 77 – text prohlášení. TOTALITA. [online]. © 1999 – 2016 [cit. 2016-07-18]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/txt/txt_ch77_dok_1977_01_01.php

³³ CUHRA, Jaroslav, ELLINGER, Jiří, GJURIČOVÁ, Adéla a SMETANA, Vít. *České země v evropských dějinách: díl čtvrtý od roku 1918*. 1. Praha: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-794-7. S. 264-265.

³⁴ Charta 77: TOTALITA. *Totalita* [online]. ©1999-2016 [cit. 2016-07-18]. Dostupné z: <http://www.totalita.cz/vysvetlivky/ch77.php>

³⁵ CUHRA, Jaroslav, ELLINGER, Jiří, GJURIČOVÁ, Adéla a SMETANA, Vít. *České země v evropských dějinách: díl čtvrtý od roku 1918*. 1. Praha: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-794-7. S. 265-266.

Přibližně o deset let později, kdy normalizační útlak začal povolovat, vznikla řada skupin, které byly označovány jako nezávislé iniciativy s rozmanitým zaměřením a v souhrnu vytvářely zárodky opozice. Příkladem nezávislých iniciativ byla Československá demokratická iniciativa, Československý helsinský výbor, Hnutí za nenásilí, Hnutí za občanskou svobodu, apod. Na přelomu 70. a 80. let z Československa odchází také řada osobností dobrovolně, pod nátlakem nebo byly přímo fyzicky z republiky vystrčeny. Emigrovali z řady důvodů buď politických jako například Zdeněk Mlynář, politolog, zpěváci Jaroslav Hutka, Vlastimil Třešňák a spisovatelé Milan Kundera, Josef Škvorecký, Pavel Kohout nebo proto, že jim režim nedovolil rozvíjet jejich schopnosti například Martina Navrátilová, Ivan Lendl. V zahraničí tak vznikala aktivní exilová komunita i řada exilových nakladatelství a do republiky se tak dostávala samizdatová literatura.³⁶ Někteří emigranti pracovali v rozhlasových stanicích Svobodná Evropa a Hlas Ameriky.³⁷

2.4 Československo v druhé polovině 80. let

V polovině 80. let (1985) byl do čela KSSS zvolen generálním tajemníkem Michail Gorbačov a začala nová éra. Dochází ke změně zahraniční politiky SSSR k satelitům, která však ze začátku nebyla brána zcela vážně. Byla nastolena „perestrojka“ (přestavba), která měla být v první řadě hospodářskou reformou a ne cestou k rozpadu celého východního bloku. V Sovětském svazu obyvatelstvo přijalo nově nastoupenou politickou cestu s uspokojením, postupně však dochází k vystřízlivění. Přestože glasnost' (otevřenost) měla urychlit debatu o slabých místech systému a chybách, přerostla nakonec v otevřenou kritiku komunistické strany. Ne všechny satelitní státy a jejich režimy přijaly perestrojku a glasnost' se stejným nadšením.

³⁶ Samizdat je odvozen od ruského samoizdatělstvo, ve smyslu vydáno vlastním nákladem.

³⁷ MĚCHÝŘ, Jan. *Velký převrat či snad revoluce sametová?: několik informací, poznámek a komentářů o naší takřečené něžné revoluci a jejích osudech 1989-1992*. 1. vyd. Praha: Progetto, 1999. 359 s. Československý spisovatel. ISBN 80-86366-00-6. S. 49-56.

Ani Československo nebylo výjimkou. KSČ se sice přihlásila ke Gorbačovově politice, ale na druhé straně se děsila toho, že by mohlo nastat další Pražské jaro. Ve společnosti se však šířila nespokojenost občanů, zhoršoval se stav hospodářství, což se projevovalo v rozpočtu státu i v životním způsobu jednotlivých obyvatel i každé rodiny. Občanům se nelíbilo, že nemohou rozvíjet své schopnosti, neboť vedoucí místa mohli zastávat pouze členové KSČ, kteří byli režimem protěžováni. Také funkcionáři na vyšší úrovni byli přednostně zásobováni i zbožím ze západu. Všeobecná nespokojenost obyvatel signalizovala naléhavou potřebu zásadních politických a ekonomických reforem. Nejmocnější v zemi začali tušit, že jakékoliv výraznější změny přivodí i jejich odchod z vedoucích funkcí. Někteří si ale uvědomili, že národní hospodářství narazilo na hranice svých možností a uvažovali o reformě ekonomiky. Jejich reformy vycházející z podnětů vyspělých tržních ekonomik a poznatků domácí i světové vědy vyústili jen v dílčí opatření na úpravy centrálního plánování.

Domácí hospodářské potíže a slábnutí sovětského bloku vedly k zostření mocenskopolitických bojů uvnitř vedení KSČ. Gustav Husák soustředil moc do svých rukou (byl současně prezidentem, generálním tajemníkem ÚV KSČ a předsedou ÚV NF) si v této době nedokázal udržet své postavení. Tak se v prosinci 1987 stal generálním tajemníkem ÚV KSČ Miloš Jakeš. Občané očekávali změny ve společnosti, ale v KSČ pokračovaly jen vnitrostranické zápasy.

Na sklonku 80. let začala opozice projevovat svůj odpor různými shromážděními; například v roce 1987 byla svolána na Staroměstské náměstí manifestace ke Dni lidských práv, v březnu 1988 proběhla v Bratislavě demonstrace věřících, tak zvaná „svíčková demonstrace“, následovala demonstrace 21. srpna 1988 a 28. října 1988 v Praze. Rok 1989 začal ve dnech 15. až 21. ledna Palachovým týdnem. V tomto období probíhaly vzpomínkové demonstrace na studenta Jana Palacha, při nichž bezpečnost opakovaně ostře zasahovala. S použitím vodních děl a speciálních zásahových jednotek se psy rozháněla a zatýkala demonstranty. Režim reagoval na Palachův týden přijetím tvrdého „pendrekového“ zákona k ochraně veřejného pořádku.³⁸

³⁸ CUHRA, Jaroslav, ELLINGER, Jiří, GJURIČOVÁ, Adéla a SMETANA, Vít. *České země v evropských dějinách: díl čtvrtý od roku 1918*. 1. Praha: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-794-7. S. 284-286.

Velká část společnosti již nechtěla přihlížet tomu, že se rozhoduje bez ní a ve větší míře začala podporovat občanské iniciativy. K opoziční petici Několik vět³⁹ zveřejněné v červnu 1989 se ve velmi krátké době přihlásilo několik desítek tisíc občanů. Signatáři této výzvy vyjádřili přesvědčení, že navršené problémy lze řešit demokratickým způsobem a vyzvali vládu k dialogu mezi režimem a občanskou veřejností.

Všechny události, které se odehrávaly na podzim roku 1989, jako byl například nedostatek spotřebního materiálu, události probíhající v Polsku i odchod východoněmeckých občanů přes západoněmeckou ambasádu v Praze do SRN, přináší očekávání změn v naší společnosti. Signálem k těmto změnám byl 17. listopad 1989.

³⁹ Petice Několik vět. *TOTALITA.cz*. [online]. © 1999 – 2016 [cit. 2016-07-18]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/txt/txt_nvett.php

3. Průběh listopadových událostí v roce 1989 v Praze

17. listopad

Studentská demonstrace 17. listopadu 1989 byla povolena, studenti chtěli připomenout 50. výročí smrti Jana Opletala zraněného při protinacistické demonstraci 28. října 1939. Absurdní bylo, že režim použil represe podobné roku 1939. Na Národní třídě bylo tehdy zraněno na 500 účastníků a objevila se i fáma o mrtvém studentovi, kterou večer vysílal i zahraniční rozhlas. V dalších dnech do pražských ulic vyšly desítky tisíc lidí požadujících prošetření zásahu, odstoupení vedení KSČ, reformy a svobodné volby. Začala tzv. sametová revoluce.

18. listopad

18. listopadu se konala řada setkání, shromáždění, ze kterých vznikla řada prohlášení jako výzva studentů DAMU, ve které se žádalo vytvoření vládní komise, k vyšetření brutálního zásahu na Národní třídě a obsahovala také výzvu divadelníkům k týdenní protestní stávce a návrh vyhlášení generální stávky na pondělí 27. listopadu. Stanovisko k událostem 17. listopadu vydala také Charta 77, která nabídla své služby k vedení dialogu mezi vládou a veřejností. V tento den bylo také sděleno Moskvou, že gorbačovské vedení je ochotno přehodnotit sovětskou invazi do Československa v srpnu 1968 a 4. 12. ji Moskva označila za protiprávní.

19. listopad

V neděli se vytvořilo několik opozičních skupin, které se shodly, že je třeba postupovat jednotně a že je nutné vytvořit řídicí orgán, který nazvaly Občanské fórum. OF vydalo svolání, kde radikálním požadavkem bylo odstoupení vlády. Do čela OF se staví Václav Havel, který představil OF jako otevřené opoziční seskupení sdružující občany z nezávislých i oficiálních struktur, které chce zahájit jednání s představiteli státní moci o změně politického klimatu.

Na Slovensku se vytvořilo analogické seskupení s názvem Veřejnost proti násilí. Představitelé vlády ústy předsedy české vlády Františka Pitra tento den ve večerním televizním vysílání ujišťovali veřejnost, že se nic neděje.

20. listopad

Vedle OF a Veřejnosti proti násilí, které informují divadla a vysoké školy o svých cílech, všechny tři vlády vydávají společné stanovisko k událostem a souhlasí s navázáním dialogu. V Praze, Brně a Ostravě se o odpoledních hodinách shromažďují občané a provolávají různá hesla. Řada institucí a organizací i jednotlivců vydává svá stanoviska a prohlášení k dané situaci. Večer výbor Občanského fóra připravuje své první veřejné vystoupení a přijímá návrh zprostředkovaný Kocábem a Horáčkem (MOST) na setkání s premiérem federální vlády Adamcem.

21. listopad

Premiér Adamec se setkáním souhlasil s podmínkou, že se ho nezúčastní Václav Havel. Jednání mělo jen informativní ráz, přesto se Adamec zaručil, že nedojde k žádnému dalšímu zásahu proti opozici, slíbil, že nechá prošetřit zásah na Národní třídě, vyslovil se pro široký dialog s veřejností.⁴⁰ V odpoledních hodinách pak Občanské fórum promluvilo ke shromáždění lidu na zaplněném Václavském náměstí a shromáždění bylo zakončeno státní hymnou.

22. listopad

Ve většině měst opět probíhají demonstrace. V tento den Prahu opouštějí Lidové milice a Občanské fórum posílilo o dva nové spolupracovníky Václava Klause a Vladimíra Dlouhého. Na Václavském náměstí se odpoledne sešlo na 200 000 občanů a začala slavnost zvonících klíčů.

23. listopad

Nejdůležitější událostí tohoto dne bylo shromáždění televizních pracovníků a redaktorů, kteří odsoudili zásah policie na Národní třídě a požadovali, aby televize přenášela demonstrace z Václavského náměstí. K demonstrantům na Václavském náměstí se také připojili dělníci z ČKD Praha vedené Petrem Millerem (pozdější ministr), když před tím vypískali vedoucího městského výboru KSČ Miroslava Štěpána.

⁴⁰ Publikováno v deníku Průboj, č. 275, roč. 41 dne 22. 11. 1989 s názvem článku: Ladislav Adamec se setkal s představiteli občanských kruhů.

24. listopad

Zasedá ústřední výbor KSČ a po dlouhém jednání generální tajemník Jakeš a předsednictvo podávají demisi, novým tajemníkem se stává Karel Urbánek. Na Václavském náměstí poprvé vystoupil i Alexander Dubček, jeho projev byl přijat s velkým nadšením. Z davu se ozývalo skandování „Dubček na Hrad.“.

25. listopad

Byl den, kdy protestní hnutí dosáhlo prvního ze dvou vrcholů. Na Letenské pláni se sešlo asi 800 000 osob, shromáždění televize už vysílala přímým přenosem, a za hlavní úkol vyhlásilo OF generální stávku na pondělí 27. 11. Večer ve vysílání televize vystoupil Václav Havel, jehož projev měl mírný tón, ale do povědomí společnosti se stále více dostává Waltr Komárek, který vzbudil dojem, že by byl nejlepším předsedou vlády.

26. listopad

V Obecním domě se sešly k jednání delegace vlády a Národní fronty se zástupci OF, které předkládá požadavky a to: propuštění politických vězňů, odstoupení zkompromitovaných politiků, rezignaci prezidenta do konce roku 1989, ustanovení parlamentní komise pro vyšetření událostí ze 17. 11. v níž má být zastoupeno i Občanské fórum a studenti, dále neprodlené respektování svobody tisku a informací. Odpoledne na Letné se opět sešlo více jak půlmiliónu lidí. Nic zásadního se však neřeklo, bylo třeba udržet celkovou atmosféru a podpořit myšlenku generální stávky. Občanské fórum předává premiérovi program „Co chceme“, který byl velmi různorodý a jako celek se nemohl realizovat.

27. listopad

Režim v této době velmi rychle ztrácel svou politickou pozici i kontrolu nad sdělovacími prostředky. Členská základna komunistické strany se vzbouřila proti vedení a ozbrojené složky do dění již vůbec nezasahovaly, neboť nedostaly rozkaz. Občanské fórum začíná diktovat a předkládá několik ultimativních požadavků jako například zrušení článků ústavy o vedoucí úloze komunistické strany, zrušení úpravy trestního práva, zákon o odvolání poslanců. Jejich požadavky byly přijaty a dochází k dohodě o rekonstrukci české vlády a k jednání o složení nové federální vlády.

Na podporu těchto požadavků Občanského fóra v pondělí 27. listopadu v poledne začala dvouhodinová generální stávka. Lidé vyšli s transparenty a s československými vlajkami do ulic, před své podniky nejen v Praze, ale po celé republice.⁴¹

Následujícího dne 28. listopadu slíbil premiér Ladislav Adamec při jednání se zástupci s OF, sestavit novou, rekonstruovanou vládu⁴², kterou představil 3. prosince 1989 ve složení 15 komunistů, 1 socialista, 1 lidovec a 3 nestraníci. Proti této vládě, ve které převažovali komunisté v poměru 15:5, vystoupili lidé v demonstracích a následně i OF s prohlášením, že pokud bude nová vláda jmenována, vyhlásí na 11. prosince druhou generální stávku. Na nátlak OF a veřejnosti tato vláda rezignovala i s premiérem Ladislavem Adamcem a sestavením nové vlády byl pověřen Marián Čalfa.⁴³ Ladislav Adamec si svou abdikací chtěl vytvořit prostor pro získání prezidentského křesla.⁴⁴ Občanské fórum však jeho kandidaturu nepodpořilo.

Nová vláda tzv. „vláda národního porozumění“ byla jmenována 10. prosince 1989 prezidentem Československé socialistické republiky Gustavem Husákem. Předsedou vlády se stal Marián Čalfa. Po jejím jmenování Gustav Husák ihned odstoupil ze své funkce. Federální shromáždění, jehož předsedou byl Alexander Dubček, zvolilo jednomyslně 29. prosince 1989 prezidentem Československé socialistické republiky Václava Havla. Ten ve svém projevu k občanům slíbil, že dovede zemi ke svobodným volbám.

Už v lednu 1990 ústavní zákon legalizoval zakládání nových politických stran, případně hnutí. Uznal existenci dosavadních stran, Československé strany lidové, Československé strany socialistické, Komunistické strany Československa, na Slovensku byla obnovena Demokratická strana a dále hnutí Občanské fórum a Veřejnost proti násilí. Velmi brzy však začaly vznikat nové strany jak pravicové ODA, ODS, tak strany středu Národně socialistická strana, Křesťanskodemokratická strana,

⁴¹ MĚCHÝŘ, Jan. *Velký převrat či snad revoluce sametová?: několik informací, poznámek a komentářů o naší takřčené něžné revoluci a jejích osudech 1989-1992*. 1. vyd. Praha: Progetto, 1999. 359 s. Československý spisovatel. ISBN 80-86366-00-6. S. 35-94.

⁴² Publikováno v deníku Průboj, č. 281, roč. 41 dne 29. 11. 1989 s názvem článku: Snaha po konstruktivním východisku.

⁴³ SUK, Jiří. *Labyrintem revoluce: aktéři, zápletky a křižovatky jedné politické krize : (od listopadu 1989 do června 1990)*. Praha: Prostor, 2003. Obzor (Prostor). ISBN 80-7260-099-0. Str. 486-487.

⁴⁴ Tamtéž, s. 152.

Československá strana lidová a strany levice jako Sociální demokracie, do voleb v červnu 1990 se jako politický subjekt deklarovalo asi 66 zrodivších se stran. Některé tyto subjekty nesplnily podmínky registrace, a tak do voleb 1990 byly předloženy kandidátní listiny dvaceti tří politických stran a hnutí. Voleb se zúčastnilo více než 90 % oprávněných voličů a na základě jejich výsledků se nově obsadila místa v zákonodárných sborech a ve vládě. Občanské fórum získalo ve Sněmovně lidu federálního shromáždění 53 % mandátů, ve Sněmovně národů 50 % a v České národní radě 49,5 % mandátů.⁴⁵

Předsedou Federálního shromáždění se stal Alexander Dubček a 27. června 1990 prezident republiky Václav Havel jmenoval federální vládu, „vládu národní oběti.“ V té se opět objevili politici se značnou popularitou, např. Jiří Dienstbier, Václav Klaus, Petr Miller, Vladimír Dlouhý, Marián Čalfa. Vláda národní oběti existovala do 2. července 1992.

⁴⁵ Tamtéž, s. 446.

4. Město Louny

Město Louny vzniká v polovině 13. století, kdy samotný akt vysazení města probíhal pouze ústní formou a nejstarší písemné doklady o Lounech jako již existujícím královském městě pocházejí z doby Václava II., za jehož vlády byl proces zakládání královských měst v podstatě ukončen.⁴⁶

Významnou kapitolou v historii města Louny bylo období husitství. V této době se Louny, Žatec a další města s husitskou většinou krátce po smrti Václava IV. staly dějištěm obrazoboreckých bouří. Zařadily se mezi jedno z pěti vyvolených měst⁴⁷ a to přilákalo do Loun početné zástupy husitů. Po odchodu radikálních husitů na pomoc Praze, se v Lounech dostali do popředí opatrnější měšťané a po falešných pověstech o pádu Prahy navázal Zikmund kontakt s protihusitskou opozicí v Lounech, krátce poté do města pronikly oddíly uherské jízdy. Po výpravě Žižky proti Chomutovu a po jeho obsazení, nastalo kruté vraždění, a proto se zástupci Loun zařadily do vznikajícího husitského svazu.⁴⁸

Po vyhlášení kompaktát 5. 7. 1436, kdy došlo k dohodě mezi basilejským koncilem a českými husity, začínal boj lounských měšťanů o udržení získaných statků, potvrzení všech městských privilegií a dvou listin na svobodné nabývání a nakládání s majetkem z roku 1325 a 1372.

Louny spolu s Žatcem se pak ještě postavily proti Albrechtovi, ale v bitvě u Želenic 23. 9. 1438 byly poraženy. Krátce po prohrané bitvě ubránily město a uzavřely s Albrechtovými přívrženci příměří. Poté s Žatcem a Slaným vytvořily vlastní spolek. Uzavřená dohoda je dokladem vzrostlého sebevědomí měst a královská města se změnila v mocenské i politické partnery vysoké šlechty.⁴⁹

Přes neustálé spory se nakonec Louny i Žatec zavázaly uznat Jiřího z Poděbrad za zemského správce a po jeho korunovaci roku 1458 se staví na jeho stranu, za to

⁴⁶ HLUŠTÍK, Antonín Jiří, ROEDL, Bohumír. *Louny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005. Dějiny českých měst. ISBN 80-7106-662-1. S. 18.

⁴⁷ V době chiliasmu byla považována za města, která v očekávaném konci světa a příchodu Krista na zem uniknou zkáze. Patřily tam Louny, Žatec, Klatovy, Plzeň a Slaný.

⁴⁸ HLUŠTÍK, Antonín Jiří, ROEDL, Bohumír. *Louny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005. Dějiny českých měst. ISBN 80-7106-662-1. S. 82-83.

⁴⁹ Tamtéž, s. 89-90.

získávají potvrzení privilegií. Boj o politické postavení šlechty a měst bylo nakonec završeno v roce 1517 svatováclavskou smlouvou. Tento rok byl pro Louny velmi špatný, neboť větší část města lehla popelem, avšak během krátké doby Louny povstávají obnovené a výstavnější než před tím.⁵⁰

4.1 Louny v třicetileté válce

S nástupem Habsburků na český trůn (1526), kdy Ferdinand I. začal prosazovat centralistickou politiku, se proti němu spojila města i šlechta. Louny se za prvního i druhého stavovského odboje připojily na stranu stavů a v obou případech na to doplatily ztrátou čtrnácti obydlených vsí a velkou pokutou v hotovosti. Posléze musely za králův pardon tvrdě zaplatit.

Na počátku českého stavovského povstání, kdy začíná období třicetileté války, se Louny přidávají k rebelům, ale jejich podpora povstání byla liknavá. V době bojů byly Louny obsazeny Valdštejnovými vojáky, kteří město opustili až v květnu 1621.⁵¹ V čase války také narostly městu dluhy a zájmy panovnické zastupoval královský rychtář, který byl také pověřen konfiskací statků. Za války také probíhala rekatolizace, která však v Lounech až do roku 1627 zůstávala pouze na papíře, ani po tomto roce rekatolizace neproběhla ze dne na den.

Ke konci třicetileté války byly Louny velmi postiženou lokalitou a důsledky rabování poznamenaly hospodářství Loun na značnou dobu. Dopad války byl také po stránce demografické, objevily se také komplikace v majetkových sporech a město se z válečných škod vzpamatovalo jen pomalu a stopy války byly ještě dlouho znát. Rozvoji města také nepřidala epidemie moru v 2. polovině 17. století a na počátku 18. století, kdy město ztratilo 20 % obyvatel.⁵²

4.2 Louny v 18. a 19. století

Další značnou ekonomickou zátěž pro město znamenaly válečné události v průběhu 18. století, především válka o dědictví rakouské a válka sedmiletá. Na zlepšení celkové situace a rozvoj muselo čekat téměř sto let. Ke konci 18. století byly Louny malým městem a počtem obyvatel patřily mezi nejmenší královská města v Čechách. Hlavním

⁵⁰ Tamtéž, s. 95-96.

⁵¹ Tamtéž, s. 137.

⁵² Tamtéž, s. 139, 155.

zdrojem obživy naprosté většiny obyvatel byla zemědělská výroba. Události roku 1848 se v Lounech nijak zvlášť neprojeví, ale po tomto roce nastávají změny v novém systému politické správy v Čechách, který se rovněž dotkl i Loun.

V druhé polovině 19. století Louny zaznamenaly velký přírůstek obyvatel, největší byl v letech 1880–1910, kdy také došlo k největšímu rozmachu podnikání, výstavby a celkové prosperity před první světovou válkou.⁵³

4.3 Louny na počátku 20. století

Rozvoj města zastavil rok 1914, kdy vypukla první světová válka. Hospodářská situace se rychle zhoršovala. Po zprávě o kapitulaci Rakouska-Uherska v Lounech převzal do svých rukou politickou a vojenskou správu okresu Okresní národní výbor v Lounech. Většina obyvatel města přijala vznik samostatného československého státu s nadšením.⁵⁴

Za první republiky si město zachovalo zemědělský charakter. V době mezi válkami rostl vnitřní dluh města, ekonomika vykazovala pravidelné schodkové hospodaření a městské zastupitelstvo se každoročně potýkalo s finančními problémy. Východiskem ze špatné finanční situace bylo tak např. zavádění nových daní a poplatků a částečně přispívaly i městské výdělečné podniky. Rozvíjel se kulturní a společenský život, rozvoj nastal i v oblasti školství, tělovýchovy a sportu.⁵⁵

4.4 Louny za druhé světové války

Rok 1938 zasáhl do života obyvatel města, napětí se zvyšovalo po mnichovské krizi. Město se začalo připravovat na příliv uprchlíků. Situace se změnila 15. března 1939, kdy v ranních hodinách byly Louny obsazeny německým vojskem, a obyvatelé se následujícího dne dozvěděli, že se staly občany nového státního útvaru Protektorát Čechy a Morava. V roce 1940 pak dochází k zániku volené samosprávy města, a tak jako jinde i v Lounech docházelo během okupace k zatýkání a trestání osob. Ve večerních hodinách 8. 5. 1945 se v Lounech objevily sovětské tanky Rybalkovy gardové armády a lidé si uvědomili, že válka opravdu skončila.

⁵³ Tamtéž, s. 193-208.

⁵⁴ Tamtéž, s. 241, 246.

⁵⁵ Tamtéž, s. 252-265.

Již během revolučních událostí 1945 za účelem zjištění rozsahu kolaborace v rámci okresu, vznikla při okresním národním výboru první vyšetřovací komise a poté byly postupně zřízeny tři trestní nalézací komise, které projednaly celkem 551 případů a vynesly 293 nálezů. Ostatní případy předala komise k projednání okresnímu soudu. V letech 1946 a 1947 zasedal na radnici několikrát mimořádný lidový soud, zřízený podle dekretu prezidenta Beneše, který vedl přelíčení proti 30 obžalovaným, z nichž 29 bylo odsouzeno a pouze jeden osvobozen. Ve třech případech byl udělen trest smrti. Někteří lounští kolaboranti byli také souzeni u Mimořádného lidového soudu v Mostě.⁵⁶

4.5 Louny po druhé světové válce

Komunisté si v Lounech upevňovali své postavení a k tomu v roce 1948 přispěl i vznik okresního akčního výboru Národní fronty v Lounech, které vznikaly ještě před 25. únorem 1948 a měly možnost odvolat z národních výborů všechny členy z řad ČSNS a ČSL. Lounští národní socialisté proto demonstrativně přešli do řad KSČ.

Po 25. únoru 1948 existovaly v Lounech formálně dvě politické strany, avšak zástupci z ČSSD po likvidaci vnitřní pravicové opozice podlehl diktátu KSČ. Volby 30. května do Národního shromáždění vysloužily Lounům udělení titulu Vlastenecká obec, neboť pro kandidátku Národní fronty nehlasovalo jen osm voličů.⁵⁷

4.6 Územně správní vývoj

Po druhé světové válce územní celek přibližně odpovídal rozloze okresu z roku 1938, ale zaznamenal značný úbytek obyvatelstva. Z okresu odcházeli uprchlíci, kteří sem přišli v roce 1938, došlo k odsunu občanů německé národnosti a klesající počet obyvatel měl být vyrovnán přesídlenci z Volyně. Nárůst populace pak začal v padesátých letech.

V březnu roku 1949 se okres Louny stal součástí Ústeckého kraje a od 1. července 1960 se tři územní správní celky okresu Louny (Louny, Žatec a Podbořany) spojily v jediný územně správní celek okresu Louny v rámci nově vymezeného Severočeského

⁵⁶ Tamtéž, s. 271.

⁵⁷ Tamtéž, s. 291-295.

kraje. Během padesátých a šedesátých let byl život lounských obyvatel již podřízen vládě KSČ a to trvalo až do konce roku 1989.⁵⁸

4.7 Louny od roku 1948 do intervence vojsk v roce 1968

Od roku 1948 komunisté vyvíjeli značný tlak na veřejnost a jejich vůli se postupně musely podřít všechny oblasti života. Důsledné a jednostranné politizování, kolektivizace všech oblastí života, provázené špehováním, donášením, následným zastrahováním a pokořování důstojnosti vedly k rozvratu tradičních vztahů a hodnot občanské společnosti.

Občanské soužití upadalo do stavu, který v mnohém připomínal poměry v době německé okupace. Potíže se projevovaly v zásobování, přidělový systém podporoval korupci, spekulaci, rozkrádání. Veškerá zájmová činnost občanů byla prověřována, evidována a sledována. Mezi perzekuované obyvatele města patřili i účastníci druhého odboje, kteří bojovali na západě. Po únoru 1948 byli z armády propuštěni nebo uvězněni, někteří emigrovali. K těmto postiženým patřil například František Fojtl, Václav Novák, Miroslav Vild nebo Miroslav Lang. Vlast opustil Bohuslav Kimlička, Václav Majer a Václav Hlavatý. Oslavován byl lounský rodák Otakar Jaroš, ale i jemu a ostatním bylo uděleno čestné občanství Loun až v roce 1989.

Louny byly odedávna jedním ze středisek zemědělského Poohří, ale v posledních letech 19. století, zde také vznikl průmysl, který se rozvíjel i po druhé světové válce. Byly to například dílny ČSD, Železniční opravny a strojírny, závod na výrobu elektronické keramiky apod. Rozvoj také zaznamenal potravinářský průmysl jako Masokombinát, státní podnik Pivovary Louny. Zestátnění zemědělské půdy v katastru města vedlo k založení státního statku. Louny se postupně staly sídlem mnoha větších či menších podniků a provozoven.⁵⁹

O dvacet let později do Loun váhavě přicházelo Pražské jaro roku 1968. V řadách komunistů panovaly rozpaky a nejistota, které se projeví na plenárním zasedání OV KSČ 9. ledna a počátkem dubna byli poprvé tajným hlasováním zvoleni noví

⁵⁸ Tamtéž, s. 296-298.

⁵⁹ Tamtéž, s. 300-301.

funkcionáři. Opět se obnovila občanská aktivita a docházelo k obnovení skoro zapomenutých spolků a stran.

Ve středu 21. srpna na úsvitu vjely do Loun jednotky sovětské armády a město bylo rychle obsazeno. Již v sobotu 24. srpna přichází nařízení k odstranění všech protestních nápisů a další události měly podobný průběh jako jinde v republice. Společným jmenovatelem se stal pojem normalizace. Do konce roku 1969 proběhly všechny změny ve složení OV KSČ a ONV a na jaře 1970 se rozběhly prověrky všech členů KSČ. Jejich výsledkem bylo, že ve městě i v okrese bylo vyloučeno nebo ze strany odešlo 14 % dosavadních členů, v následujících letech nejružnějším způsobem postihovaných a šikanovaných. Když v listopadu 1971 skončily první řádné volby 75 poslanců MěNV, ve vedení města, v komisích a občanských výborech byli již zcela jiní lidé.⁶⁰

4.8 Louny v období normalizace

V roce 1970 již probíhalo období normalizace. OV KSČ v Lounech začal provádět prověrky svých členů. OV KSČ bral tuto záležitost velmi vážně a již v létě téhož roku oznámil, že bylo uskutečněno 11 270 pohovorů, přičemž 1 330 dosavadních členů bylo vyškrtnuto, 240 vyloučeno a nově vstoupilo do strany 9 700 komunistů. Tento přírůstek nebyl v celostátním průměru pro lounské komunisty špatný výsledek. Normalizace ovšem postihla i nestraníky, ti byli voláni k pohovorům před komisemi, které zkoumaly jejich názory a postoje.⁶¹

V roce 1971 byl do funkce předsedy MěNV zvolen Jaroslav Dudjak, jehož zásluhou se ve správě města uplatňovaly normalizační zásady vycházející z „Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ“. Vedení města ukázalo svůj kladný postoj k událostem srpna 1968 a dne 26. února 1973 usnesením 8. plenárního zasedání MěNV udělilo sovětským velitelům okupačních jednotek, které v srpnu 1968 obsadily Louny, podplukovníkům Semjonu Kiselevovi a Alexeji Andrejevovi za internacionální pomoc čestné občanství města.⁶²

V době, kdy dochází k listopadovým událostem 1989, je komunistickým předsedou MěNV v Lounech Miroslav Zrůst, který svou funkci zastával až do února 1990.

⁶⁰ Tamtéž, s. 317-321.

⁶¹ Tamtéž, s. 320.

⁶² SOKa Louny, HLUŠTÍK, Antonín: *Čestní občané města Loun 1840-1994*, nepublikovaný rukopis.

Komunistická strana Československa se v 70. a 80. letech v tištěných „Informacích pro poslance a funkcionářský Aktiv MěNV“ chlubila obrovskými úspěchy ve výstavbě a rozvoji města, informovala o činnosti všech organizací řízených městem a uváděla také, jak případné nedostatky mají poslanci zdůvodňovat občanům. Přes všechna tato opatření strany se ve městě objevovali kritici režimu. Již v roce 1977 se někteří lounští občané objevili v seznamu signatářů Charty 77, jako byl dělník Jiří Zdenek, řemeslník Zdeněk Bab, řidič Milan Leroch a důlní technik Ladislav Láb. S postupem času se k těmto aktivistům přidávali další nespokojenci, z nichž někteří udržovali i kontakty se špičkami politického, ale zejména kulturního disentu, jako například Pavel Plánička, Petr Kubík, Alois Nedvěd. Střediskem, kde se scházeli odpůrci režimu, byla restaurace Slávie na Tyršově náměstí a antikvariát Dušana Vosyky. Většina těchto odpůrců režimu byla sledována, podrobována prohlídkám bytů a obviňována z porušování tzv. socialistické zákonnosti. V létě roku 1989 dostala rada MěNV od městského výboru KSČ úkol, aby zvýšila ostražitost a aktivitu politické práce a aby přijala opatření, která by eliminovala protisocialistické výzvy.⁶³

⁶³ HLUŠTÍK, Antonín Jiří, ROEDL, Bohumír. *Louny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005. Dějiny českých měst. ISBN 80-7106-662-1. S. 321.

5. Listopadová revoluce v roce 1989 v Lounech a první fáze demokratické transformace

Pražské události roku 1989 pronikly do ostatních měst v republice velmi pomalu a zejména na severu Čech. V dělnických oblastech jako byl Most, Chomutov, ale i Louny vládl hřbitovní klid.⁶⁴ Z těchto měst přicházely delegace ze závodních výborů KSČ na ústřední sekretariát, které vyjadřovaly odpor proti „nezodpovědným živlům“ i proti připravované generální stávce. Televize odvysílala projevy nepředstíraného rozhořčení některých občanů vůči studentům a inteligentům, kteří v Praze dělají „kravály, zatímco my musíme pracovat“.

První zprávy o událostech v Praze se objevily ve vesnici u Loun v Ročově, kde herci Pražského kulturního střediska místo představení přečetli vyjádření k událostem 17. listopadu a vyjádřili solidaritu s pražskými vysokoškolskými studenty. Totéž chtěli udělat herci Karlínského divadla v neděli večer v Žatci, ale tehdejší vedení divadla hercům zabránilo v přečtení rezoluce.

V pondělí 20. listopadu se sešlo předsednictvo okresního výboru strany na mimořádném zasedání, aby projednalo zprávu o vývoji politické situace v okrese a konstatovalo, že je stabilizovaná. Projednalo také informace ÚV KSČ o událostech minulých dnů v Praze a vedoucí tajemník OV KSČ Louny Hnízdiuch vyzval členy výboru, aby tyto akce, ke kterým došlo při příležitosti 50. výročí 17. listopadu, kdy došlo k narušení pořádku a klidu, odsoudilo a žádali vyvození co nejpřísnějších závěrů. Zároveň vyzvalo všechny pracující, aby svým postojem přispěli k zachování stability politické situace.

První známky o tom, že se v Praze něco děje, přicházejí do Loun až po 20. listopadu, kdy se na Mírovém náměstí objevily hořící svíčky. Do soboty 25. listopadu se na ulicích města odehrával pouze souboj ve vylepování a strhávání

⁶⁴ MĚCHÝŘ, Jan. *Velký převrat či snad revoluce sametová?: několik informací, poznámek a komentářů o naší takřčené něžné revoluci a jejích osudech 1989-1992*. 1. vyd. Praha: Progetto, 1999. 359 s. Československý spisovatel. ISBN 80-86366-00-6. S. 70.

plakátů, v němž soupeřili vojáci lounské posádky a příslušníci Veřejné bezpečnosti na straně jedné s lounskými středoškoláky na straně druhé.⁶⁵

5.1 Vznik a činnost Občanského fóra v Lounech

Již 26. listopadu se sešla z iniciativy manželů Ireny a Antonína Hájkových v kulturním zařízení Luna první skupina budoucích členů OF. Prostory dala k dispozici jeho ředitelka Alexandra Suková, rovněž jedna z iniciátorek. Podle prezenční listiny byli na zahajovací schůzce OF přítomni: Jiří Chrostek, Antonín Hájek, Irena Hájková, Josef Kopic, Ladislav Vondráček, Milena Vondráčková, Alexandra Suková, Luděk Suk, Karel Bureš, Josef Zíka, Štěpánka Burešová, Jan Kerner, Petr Minařík, Erika Minaříková, Vladislav Řehák, Jitka Marková, Radka Marešová, Stanislav Bureš, Jaroslav Čása, Ladislav Lála, Pavel Plánička, Julana Pláničková, Alois Nedvěd a Vladimír Nedvěd.⁶⁶

Následující den 27. listopadu došlo v Lounech na Mírovém náměstí k prvnímu většímu shromáždění a v 18.00 hodin bylo založeno Občanské fórum. Souhlas s jeho vznikem projevil celé shromáždění, jeden člověk se zdržel hlasování. Mluvčím OF byl zvolen Josef Kopic (psycholog) a členy se stali Josef Zíka (vychovatel), Antonín Hájek (dělník), Alexandra Suková (kulturní pracovnice) a Irena Hájková (kulturní pracovnice). V prohlášení OF zaznělo, že země se ocitla v politické i ekonomické krizi, že je třeba provést změny. Na tento den 27. listopadu byla již ústředím OF vyhlášena generální stávka, ale lounské podniky a instituce se přihlašovaly jen váhavě. Byli mezi nimi zaměstnanci Železničních opraven a strojíren, pracovníci lounské Nemocnice s poliklinikou a Zvláštní školy. Stávky se zúčastnilo celkem 1 775 pracujících z lounských podniků. OF prohlásilo, že není žádnou politickou stranou, natož protisocialistickou, ale přechodným sdružením, jehož smysl pravděpodobně zanikne po uskutečnění svobodných voleb.⁶⁷

⁶⁵ HLUŠTÍK, Antonín Jiří, ROEDL, Bohumír. *Louny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005. Dějiny českých měst. ISBN 80-7106-662-1. S. 322.

⁶⁶ SOKA Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 1, kart. 1, Prezenční listina pracovní skupiny Občanského fóra, která se sešla ke svému prvnímu jednání dne 26. 11. 1989 v Lounech.

⁶⁷ SOKA Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 1, kart. 1, Zápis pracovní porady OF v Lounech ze dne 27. 11. 1989.

Požadavky OF byly vyjádřeny v sedmi bodech „Programových zásad“. V prvním bodě žádalo zrušení Lidových milic, dále okamžité zrušení KSČ na pracovištích. Ve třetím bodě uznal Okresní národní výbor Louny jako reprezentaci vlády lidu, ale žádaly, aby se vymanily z vlivu KSČ. Další bod se týkal řízení podniků a institucí, kde by v čele měli stát vždy odborníci. V pátém bodě bylo vyjádřeno, že nikdo nemá být diskriminován, a všem, kteří budou muset odstoupit, měla být nabídnuta místa odpovídající jejich kvalifikaci a schopnostem. V předposledním bodě bylo učiněno prohlášení, že se OF nebude vměšovat do vnitřních záležitostí KSČ. V závěrečném bodě zaznělo heslo: Poctiví lidé dobré vůle, spojte se.⁶⁸

Oznámení o vzniku OF v Lounech a jeho Programového prohlášení pak bylo zasláno redakci Hlas Louny⁶⁹, redakci Svobodného slova a Občanskému fóru Praha. Následující den OF na své pracovní poradě projednalo, schválilo a ustanovilo základní strukturu lounského koordinačního centra OF. Zároveň byli navrženi a poté zvoleni kandidáti na funkci mluvčích. Samostatnými mluvčími za OF se stali Josef Kopic psycholog, profesor Jiří Chroustek a Ing. Vladimír Budínský. Mluvčím organizační skupiny byl profesor Jaroslav Čása, geolog Antonín Hlušík stál v čele informační skupiny a dále byly vytvořeny pracovní skupiny podle jednotlivých okruhů: zemědělská, průmyslová, ekonomická a plánovací, ekologická, školská, výstavby, kulturní, kontrolní a revizní. Občané byli zároveň upozorněni, že jsou platná pouze ta prohlášení OF, která jsou podepsána alespoň jedním z pěti hlavních mluvčích.⁷⁰

Dne 28. listopadu uspořádali členové OF druhé veřejné shromáždění a pro OF byla také otevřena Malá galerie na náměstí Benedikta Rejta, kterou poskytla paní dr. Alice Štefančíková a kde byly průběžně vystavovány tiskoviny pražského a lounského OF, informační letáky studentů, podpisové archy a občané měli možnost sledovat videozáznam zákroku policie proti studentům.⁷¹ Tyto záběry ze 17. listopadu v Praze

⁶⁸ SOkA Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 5, kart. 1, Programové prohlášení OF v Lounech ze dne 3. 12. 1989.

⁶⁹ Publikováno v týdeníku Hlas Louny, č. 49, roč. XXXIX, dne 8. 12. 1989.

⁷⁰ SOkA Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 1, kart. 1, Zápis z pracovní rady OF v Lounech ze dne 21. 12. 1989.

⁷¹ HLUŠTÍK, Antonín Jiří, ROEDL, Bohumír. *Louny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005. Dějiny českých měst. ISBN 80-7106-662-1. S. 322.

byly velmi sledovány a v prvních dnech zde měl permanentní službu zaměstnanec Galerie David Saudek a student gymnázia Rostislav Mareš.

Ve středu 29. listopadu se opět pořádala na Mírovém náměstí manifestace, kde již vystupuje Josef Kopic a informuje občany o organizaci OF a o jeho činnosti. V tento den také vydávají svá prohlášení solidarity se studenty a OF JZD Středohor Dobroměřice, Stavební odborné učiliště, Oblastní podnik služeb, Lidová škola umění v Lounech, Elektrárna Počerady, JZD Hřivice a Ročov, lounské gymnázium. Archy vystavené na náměstí podepsalo 1 567 občanů a další archy s 353 podpisy přišly poštou. Občanské fórum bylo ustanoveno v pěti podnicích. Mluvčí OF Josef Kopic také jednal s tajemníkem OV Národní fronty Václavem Portešem. Toto jednání však bylo bezvýsledné, neboť ze strany Národní fronty byl vznesen požadavek, aby byla utvořena pracovní koaliční skupina, která by vznikla paritním zastoupením všech stran, OF, NV, Socialistického svazu mládeže a ONV. Tuto platformu zástupci OF odmítli a přednesli své požadavky, aby se změny probíhající v centrálních orgánech přenesly i do okresu.⁷²

Další schůzka pak byla stanovena na 1. prosince, kdy byl i zvolen další mítink na Mírové náměstí. Čtyřčlenná skupina také vypracovala vyjádření OF k projevu generálního tajemníka ÚV KSČ Karla Urbánka⁷³, který pronesl 28. 11. 1989. Uvítala prohlášení o nutnosti zrušení monopolu politické moci KSČ, protože není podporována vůlí lidu a jeho zakotvení v ústavě neodpovídá demokratickým principům. Občanské fórum dále zdůraznilo, že jeho požadavky směřují k vybudování právní a demokratické socialistické společnosti. Vysloveno se také proti Lidovým milicím a proti existenci základních organizací KSČ na pracovištích a odmítlo vměšování se strany do hospodářského vedení. K požadavku zrušení Lidových milicí se okamžitě veřejně vyslovilo 70 pracovníků EÚV Počerady, kteří také nesouhlasili se složením nové federální vlády a požadovali její rekonstrukci a na podporu tohoto požadavku souhlasili s generální stávkou vyhlášenou na 11. prosince 1989.⁷⁴ Podporu této stávce i OF vyjádřili v dalších dnech jak jednotlivci, tak zaměstnanci OSP Louny – autoservis, SOU

⁷² SOkA Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 1, kart. 1, Zápis z pracovní rady OF města Loun ze dne 29. 11. 1989.

⁷³ Publikováno v týdeníku Hlas Louny, č. 49, roč. XXXIX, dne 8. 12. 1989.

⁷⁴ SOkA Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 1, kart. 1, Vyjádření OF v Lounech k projevu generálního tajemníka ÚV KSČ s. Karla Urbánka dne 28. 11. 1989.

stavební Louny, občané z Ročova, vojáci z VÚ 1051, zaměstnanci OÚNZ Louny, Elektroporcelán Louny, ZZN Dobroměřice, Okresní správa silnic atd.

Ve stejný den 29. listopadu 1989, kdy OF na Mírovém náměstí v Lounech pořádalo manifestaci, zasedá předsednictvo Okresního výboru KSČ v Lounech. Vedoucí tajemník Alexandr Hnizdiuch v úvodu schůze shrnuje situaci na Lounsku. Jeho hodnocení však vychází ze snahy diskreditovat OF, neboť tvrdil, že Občanské fórum je teprve v přípravné fázi, že nedodržuje zákony, uráží a špiní představitele strany a že zatím nejsou schopni vytvořit reprezentativní fórum. K dané situaci se vyjádřili ostatní členové POV KSČ ve stejném duchu a schválili organizaci manifestace na čtvrtek 30. listopadu na Mírovém náměstí.⁷⁵ Místo honosné tribuny, která vždy byla při podobných manifestacích postavena, přivezli starý valník, na kterém vystoupili. Manifestace se konala pod heslem „KSČ za jednotu a socialismus“, které bylo připevněno na valníku. Úvodní slovo přednesl člen předsednictva OV KSČ a předseda OV SSM Bohumír Rosička, který informoval shromáždění o politické situaci na okrese Louny. Celkem vystoupilo 20 občanů. Ne všechny přednesené příspěvky byly odměněny potleskem. Na tomto mítinku bylo na 2 000 lidí, neboť řada z nich byla autobusy přivezena z venkova, z některých podniků přišli zaměstnanci hromadně se svým vedením. Asi po dvou hodinách, kdy v příspěvcích většinou zaznívaly obavy o osud socialismu v ČSSR, byla manifestace ukončena Internacionálou.⁷⁶ Občanské fórum tento den připravovalo další manifestaci a projednávalo působení KSČ na závodech. Dále požadovalo zrušení krajské politické školy v Ústí nad Labem a navrhovalo budovu využít pro lékařskou fakultu.⁷⁷

V pátek 1. prosince a následně v pondělí 4. prosince se konaly na Mírovém náměstí mohutné manifestace organizované Občanským fórem a poté následovala shromáždění v divadle, kde se sešli zástupci MěNV, ONV, KSČ, NF a vojenského útvaru. Totéž se opakovalo o deset dní později v sále kulturního domu, kde byly přítomnými přijaty požadavky na zrušení organizací KSČ ve všech odvětvích státní správy, na odstoupení a rekonstrukci stávající rady ONV a jeho komisí a na ustanovení komise poslanců

⁷⁵ SOkA Louny, Předsednictvo OV KSČ Louny, sv. 146, arch. jed. 517-522, Zápis 43. zasedání POV KSČ Louny ze dne 29. 11. 1989.

⁷⁶ SOkA Louny, Kronika města Louny VI., 1984-1990, s. 413-414.

⁷⁷ SOkA Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 1, kart. 1, Rukopisný náčrt prohlášení mluvčího OF v Lounech Josefa Kopice ze dne 30. 11. 1989.

ONV, zástupců OF a občanů, jež by se zabývala případy korupce, obohacování, šikanování a zneužívání veřejných funkcí v celém okrese. V té době již v lounském OF působil Vladimír Budínský, pozdější poslanec České národní rady a ministr dopravy.⁷⁸

OV KSČ Louny na základě těchto přijatých požadavků svolal mimořádnou konferenci KSČ, jejímž úkolem bylo zhodnotit politickou situaci na okrese a vytýčit nový program. Na konferenci se projevilo množství protichůdných názorů, které diametrálně odlišně hodnotily minulost a současné postavení KSČ ve společnosti.⁷⁹ Po složitém jednání se podařilo zvolit nové předsednictvo, ing. Alexandr Hnízdiuch odstoupil z funkce vedoucího tajemníka a novým tajemníkem byl zvolen Vladimír Vaníček, tajemníkem pro politickoorganizační práci Miroslav Spousta a tajemníkem pro ideologii Stanislav Rybár.⁸⁰

Byl také vydán dokument „Akční postup“ okresní organizace KSČ Louny, kde proti požadavkům Občanského fóra KSČ trvala na zachování jednotných ZO KSČ na pracovištích, vyjádřila podporu zachování jednotných odborů⁸¹, podpořila stanovisko generálního tajemníka Urbánka a žádala svolání mimořádného sjezdu ještě do konce roku 1989.⁸²

Ke změnám také došlo na ONV, kde z funkce předsedy odstupuje ze zdravotních důvodů Otakar Dlask a prozatímním zástupcem byl 8. 12. 1989 jmenován ing. Karel Vojč, který byl také pověřen jednat s OV NF a OF v Lounech.⁸³

Na konci prosince 1989 okresní noviny Hlas přestaly být tiskovým orgánem OV KSČ a jejich jediným vydavatelem se stal ONV. Byla stanovena nová redakční rada, ve které byli zástupci ČSS, ČSL, KSČ, ONV a OF. Vedoucím Hlasu nadále zůstával Pavel Macák, který již v počátcích listopadových událostí neobjektivně informoval

⁷⁸ HLUŠTÍK, Antonín Jiří, ROEDL, Bohumír. *Louny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005. Dějiny českých měst. ISBN 80-7106-662-1. S. 322.

⁷⁹ Publikováno v deníku Průboj, č. 291, roč. 41 dne 11. 12. 1989 s názvem článku: Mimořádné okresní konference KSČ v Severočeském kraji.

⁸⁰ SOKa Louny, Kronika města Louny VI., 1984-1990, s. 415-416.

⁸¹ SOKa Louny, Předsednictvo OV KSČ Louny, sv. 146, arch. jed. 517-522, Akční postup okresní organizace KSČ Louny do řádné okresní konference KSČ.

⁸² SOKa Louny, Předsednictvo OV KSČ Louny, sv. 146, arch. jed. 517-522, Stanovisko k návrhu akčního programu KSČ a termínu svolání mimořádného sjezdu KSČ.

⁸³ SOKa Louny, Kronika města Louny VI., 1984-1990, s. 417.

o dění na Lounsku a pod jeho vedením docházelo k uveřejňování polopravd a lží. Již v listopadu 1989 se proti němu ozvala řada hlasů a OF žádá jeho odstoupení. K němu se připojili například zaměstnanci Galerie Benedikta Rejta, ale i jednotlivci. OF pak začátkem ledna 1990 vyslovuje své požadavky k dalšímu působení týdeníku Hlas a zasílá je redakční radě.

Požaduje:

- z každé redakční rady pořídit zápis
- odstranit pěticipou hvězdu z titulní strany
- zvýšit stránkový rozsah
- vypsání řádného konkurzu

Stanovuje:

- stanovuje podmínky pro uchazeče

Nesouhlasí:

- nesouhlasí s Pavlem Macákem ve funkci vedoucího redaktora z důvodu porušování novinářské etiky⁸⁴

Občanské fórum pak 14. 2. 1990 ústy svého mluvčího ing. Josefa Klesala, žádá vedoucího odboru vnitřních věcí ONV v Lounech o odvolání pana Pavla Macáka, požaduje, aby byl vypsán konkurz na uvolněnou funkci šéfredaktora Hlasu, a byly navrženy i podmínky:

- měl by mít zkušenosti s vedením redakce novin nebo alespoň pětiletou praxi v oboru
- měl by splňovat podmínku nezávislého žurnalisty, to znamená, že by neměl preferovat publikační a propagační činnost té politické strany či hnutí, jejichž je případným členem
- na žádost veřejnosti OF ustupuje od požadavku na novináře bez stranické příslušnosti⁸⁵

Jednání o šéfredaktorovi Hlasu trvalo až do počátku května, kdy 4. 5. 1990 se vedoucí redakce stala Jana Šimová.

⁸⁴ SOkA Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 22, kart. 4, Požadavky OF Louny ve věci týdeníku Hlas adresované Tiskovému odboru ONV Louny ze dne 3. 1. 1990.

⁸⁵ SOkA Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 22, kart. 4, Konkretizace požadavku na odvolání vedoucího redaktora Hlasu ze dne 14. 2. 1990.

V prosinci 1989 OF kulturních pracovníků vypracovalo plán na záchranu historického jádra města a na ochranu kulturních památek, který zaslalo na Ministerstvo kultury ČSR⁸⁶.

S kulturním a společenským děním také souvisí nové pojmenování ulic a prostranství. K tomu zasílá PhDr. Bohumír Roedl na ONV odbor kultury návrh na přejmenování některých z nich. Navrhuje v co nejkratší době změnit názvy těchto lokalit:

Leninovu ulici přejmenovat na Pražskou ulici, neboť název „Pražská“ je archivně doložen již od 16. století a tento název se udržel až do počátku 50. let 20. století.

Thälmannovu ulici nově pojmenovat Hilbertovou ulicí podle JUDr. Petra Hilberta, který byl významným starostou v Lounech ke konci 19. století (1881-1899) a zasloužil se o hospodářský i kulturní vzestup. Za jeho působení se z Loun stalo moderní město.

Ulici Vítězného února, jež nesla název události z února 1948, na ulici 17. listopadu, který bude připomínat události listopadových dnů roku 1939 a 1989.

Změnu názvu mělo také zaznamenat náměstí Klementa Gottwalda a Sady Klementa Gottwalda, který měl politickou i faktickou zodpovědnost za justiční zločiny 50. let, při nichž přišli o život tisíce lidí a existenčně byli zničeni desetitisíce nevinných občanů této země, a proto bylo neúnosné, aby veřejné prostranství bylo pojmenováno jeho jménem. Vzhledem k tomu, že je na náměstí socha stavitele Benedikta Rejta bylo zcela logické pojmenovat náměstí po něm. Sady Klementa Gottwalda byly přejmenovány na Masarykovy sady, neboť T. G. Masaryk v roce 1931 navštívil Louny při příležitosti Severočeské krajské výstavy, která se konala v prostorách parku.⁸⁷

Od ledna 1990 bylo OF nejaktivnější politickou silou, mělo pod kontrolou ONV v Lounech i MěNV v Lounech. Navázalo také spolupráci s OF Žatec i Podbořan a koordinovalo s nimi svou činnost.

Na počátku ledna (3. 1.) uskutečnilo veřejné fórum věnované problémům města a okresu a zabývalo se emisemi, čistotou prostředí.

⁸⁶ SOkA Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 22, kart. 4, Provolání kulturní sekce OF v Lounech o obnovení kulturního života ve městě ze dne 19. 12. 1989.

⁸⁷ SOkA Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 22, kart. 4, Návrh na přejmenování některých ulic a prostranství v Lounech adresované MěNV v Lounech dne 12. 12. 1989.

Další mítink se konal 16. 1. a moderoval ho Ing. Budínský, kterého vystřídal Ing. Klesal. Tématem byla rekonstrukce rady ONV a předání budovy OV KSČ. Mítink se však příliš nevydařil, diskuse byla velmi neuspořádaná, o slovo se přihlásil podnapilý pan Kovář s kritikou OF a byl vyzván, aby se vzdálil od mikrofonu. Rovněž byl umlčen i pan Bušák vedoucí odboru školství.⁸⁸ Následující týden bylo OF za tento mítink kritizováno kvůli špatné organizaci, za autoritářství a dlouhé projevy.

V odpoledních hodinách téhož dne došlo ke shromáždění lidu na Komenského náměstí před budovou OV KSČ. O této budově lidově nazývané Kokos (komunistický kostel) se již jednalo na zasedání OF a KSČ (5. 1. a 15. 1.), kde OF požadovalo předat tuto budovu státu. OV KSČ bylo doloženo, že budova je majetkem strany. Podle hospodářské smlouvy ze dne 31. 1. 1989 byla předána ONV Louny. Vzhledem k tomu, že nedošlo k jejímu proplacení státem, byla předána zpět OV KSČ hospodářskou smlouvou uzavřenou dne 26. 10. 1989.⁸⁹ Zároveň probíhala i výstava dokumentace k budově. Shromáždění se zúčastnilo asi na 9 000 občanů a kolem budovy vytvořili „živý řetěz“, kterým vyjádřili názor obyvatel na danou věc.

Po ukončení se dav přemístil ke vchodu budovy, zvonil klíči a pískal. Díky domluvám Ing. Budínského se lidé v klidu rozešli. Celé akci přihlížela Veřejná bezpečnost, která budovu střežila až do večerních hodin, proti shromáždění nikterak nezasáhla. Přes všechna jednání i názor obyvatelstva však OV KSČ tvrdil, že budova byla postavena výhradně z peněz strany a tudíž jí právem patří.⁹⁰

Občanské fórum oznámilo ve spolupráci s domem kultury také předběžné další dohodnuté termíny veřejných shromáždění až do konce května 1990 (18. února, 3. a 29. března, 12. a 16. dubna, 10., 18., 24. a 31. května). Všechny tyto termíny pak byly ještě potvrzeny ve Zpravodaji OF, který začal vycházet 11. ledna 1990.

Do počátku nového roku 1990 vstupuje většina národa s nadějí a přáním změny společensko-ekonomického systému. Občanské fórum má ještě velkou moc i autoritu, ale v některých krajích již začalo ztrácet důvěru občanů, protože do jeho řad

⁸⁸ SOKa Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 1, kart. 4, Zápis z průběhu veřejného shromáždění OF a občanů Loun dne 16. 1. 1990 (EKOFÓRUM) zapsaný tiskovým mluvčím A. Hlušíkem.

⁸⁹ SOKa Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 1, kart. 2, Zápis z jednání společné pracovní komise OV KSČ a OF k řešení budovy OV KSČ.

⁹⁰ SOKa Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 1, kart. 4, Zápis z konání „živého řetězu“ kolem budovy OV KSČ Louny dne 16. 1. 1990 zapsaný tiskovým mluvčím A. Hlušíkem.

se dostávají kariéristé a před volbami si většina občanů nepřála, aby se OF přeměnilo v politickou stranu.

Tato situace nastala i v OF v Lounech, jak mi v rozhovoru potvrdil přímý zakladatel pan Luděk Suk, který pracoval v OF od jeho založení. Věnoval se práci v zemědělské komisi, jejímž cílem bylo, aby vysvětlovala politickou situaci listopadové události zejména mezi členy JZD, která byla na Lounsku na velmi dobré úrovni. Proto si členové družstev příliš mnoho změn nepřáli. Jiná situace byla u státních statků, kde hospodaření nedosahovalo takových výsledků a členové zemědělské komise OF měli za úkol tyto pracovníky osobně zkontaktovat a vysvětlovat politiku OF. Zaměstnanci těchto státních statků se obávali, že se změnami, které nastávaly, ztratí nejen svou práci ale, že státní statky přijdou i o pozemky.

V průběhu rozhovoru vyjádřil pan Luděk Suk i své osobní pocity a názory na OF v Lounech. Zdálo se mu, že OF od počátku roku 1990 začalo ztrácet důvěru občanů i samotných členů neboť se do jeho řad dostávali lidé, kteří nebyli ztotožnění s myšlenkami OF. Věřili však, že přes OF se mohou dostat k různým funkcím a nastartovat svojí kariéru. Dokonce vyjádřil i podezření, že KSČ nasazovala do řad lounského OF své konfidenty. Byl natolik zklamán vztahy a vývojem situace, které v OF nastaly, že z něho vystoupil a následně pak i brzy z ODS. S odstupem času si myslí, že řada věcí byla mezi KSČ a nově nastupujícími subjekty předem domluvena.⁹¹

Po listopadu 1989 se objevily některé znaky demokratického systému a mezi ně patřila i obnova politické plurality, tedy možnost svobodně zakládat jakékoli společenské organizace včetně politických stran.

Nová sdružení se rodila každým dnem, ale nejsou žádné údaje o počtu členů. Některá se zase brzy rozpadla. Znovu vznikaly organizace starého typu, ale objevovaly se i zcela nové spolky, nadace a instituce.

V Lounech hned na počátku ledna 1990 chtěli obnovit svoji činnost junáci, kteří požadovali po OF klubovnu, o kterou přišli v roce 1970, kdy byla jejich činnost zastavena. Jejich bývalý skautský domov měli u hlavního nádraží, ale tento objekt byl

⁹¹ Záznam z rozhovoru s Luděkem Sukem, spoluzakladatelem OF v Lounech ze dne 6. 2. 2016.

kolem roku 1978 zbourán s odůvodněním, že hyzdí město. Obrátili se proto se žádostí na OF Louny o radu, jak získat náhradní prostory pro svou práci s mládeží.⁹²

Svoji činnost také obnovuje politické hnutí občanů Československý KAN, který navazuje na aktuální myšlenky z roku 1968, ale přizpůsobuje je současným podmínkám a možnostem. Občanskému fóru zasílá nástin programu, kde uvádí, že chce být politickou silou pro nestraníky, prosazovat schopné nestraníky do odpovídajících funkcí a účinně pomáhat nekomunistickým platformám zejména v předvolebním období.

Svým programem se hlásí k OF, prosazuje rozšiřování zákonných záruk svobody projevu, rovnoprávné vztahy všech národů i národností ve státě, izolaci všech totalitních sil a požadují, aby škody způsobené za posledních 42 let byly hrazeny i z majetku KSČ, která nese absolutní odpovědnost za stav země.⁹³

Počátkem ledna 1990 proběhla v Lounech v restauraci Formanka ustavující konference Československé strany zemědělské. Delegáti z jedenácti organizací zvolili předsednictvo strany. Předsedou se stal Emanuel Petráň. Strana si dala do svého programu všestranné zlepšení života na vesnici včetně ekologických podmínek. V lednu také došlo k aktivizaci Československé strany lidové a Československé strany sociálně demokratické, která v Lounech založila přípravný výbor a zahájila nábor nových členů. Do svých řad striktně odmítla přijímat bývalé aparátníky KSČ.

V prvním lednovém týdnu (6. 1.) se v Lounech na Kordech konala také konference Socialistického svazu mládeže, která zvolila delegáty na český celostátní sjezd. Předsednictvo OV SSM nahradil jedenáctičlenný akční výbor. Na konferenci se jednalo o otázkách rušení základních organizací v závodech, o majetku SSM a pionýrské organizaci. Byla také řešena otázka úbytku členstva, neboť ve velké většině bylo členství pouze formální a mělo pomoci například s přijetím na střední a vysoké školy.

⁹² SOKA Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 7, kart. 1, Junáci by chtěli obnovit svou činnost, dopis zástupců Junáka adresovaný OF v Lounech ze dne 5. 1. 1990.

⁹³ SOKA Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 7, kart. 1, Nástin programu a dalšího postupu KAN ze dne 3. 4. 1990.

Koncem ledna vznikla v Lounech také Strana zelených a jednoznačně se přihlásila k požadavkům OF. Do této strany vstoupila i část komunistů, kteří po listopadu položili legitimace KSČ.⁹⁴

Občanské fórum v Lounech muselo v lednu řešit i růst kriminality související s amnestií prezidenta republiky. Ve městě se objevili amnestovaní, z nichž část se opět dostává na šikmou plochu. Občanské fórum se veřejně distancovalo od projevů vandalismu a násilí. Vyslovalo plnou důvěru Veřejné bezpečnosti, ta se však dostala do nezáviděníhodné situace, protože pro část veřejnosti byla represivním orgánem starého režimu. Okresnímu kurátorovi Lukáši Slunečkovi se o pomoc přihlásilo 228 amnestovaných. Byla jim poskytnuta finanční pomoc v celkové výši 63 400,- Kčs, dále obdrželi šatstvo a většině byla také nabídnutá přiměřená práce.⁹⁵

Koncem ledna a začátkem února po jednání politických stran a OF dochází k rekonstrukci rady ONV. Bylo dohodnuto, že rada ONV zůstane i nadále patnáctičlenná. Rekonstrukcí za KSČ byl pověřen Zdeněk Hejduk, který se stal i jejím předsedou až do svobodných voleb. Tajemníkem byl zvolen Josef Kopic, prvním předsedou Josef Holub, druhým předsedou Radomil Filek. Na návrh OF se také místopředsedkyní stala Irena Vostřelová a předsedou Výboru lidové kontroly (VLK) Aleš Dvořák.

V této době také OF vyslovuje nedůvěru některým funkcionářům MěNV v Lounech a to předsedovi JUDr. Zrůstovi, tajemníkovi JUDr. Rácovi, vedoucímu odboru výstavby panu Malému a vedoucímu odboru kultury školství panu Kohoutovi. Nedůvěra je také vyslovena řediteli Okresního kulturního střediska Louny panu Batistovi a ředitelce Okresní knihovny v Lounech paní Čákové.

Z iniciativy OF dochází také k rekonstrukci MěNV v Lounech, kdy se 15. února koná mimořádné zasedání, kterého se účastní i zástupci OF a ostatních politických stran a projednávají návrh na rekonstrukci rady. Na svoji funkci předsedy MěNV rezignoval JUDr. Miroslav Zrůst a další členové MUDr. Jaroslav Stašík, Jan Belko, Jana Burešová, Vlastimil Zajíc, Pavel Vondráček, Dušan Mihalík a Antonín Randler. Na uvolněná

⁹⁴ SOKA Louny, Kronika města Louny VI., 1984-1990, s. 429-437.

⁹⁵ SOKA Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 1, kart. 1, Zápis z jednání OF Louny ze dne 20. 1. 1990.

místa byly OF a ostatními politickými stranami navrženi noví členové. Naprostou většinou hlasů byli zvoleni Ing. Emil Volkman, Lubomír Fencel, Zdeněk Kalásek, Milena Zikmundová, Marie Pavlíková, Bohumír Roedl, Vladimír Fric a Jaroslav Jandera. Nově zvolená rada MěNV začala pracovat od 1. března. Předsedou MěNV byl zvolen Ing. Emil Volkman, který dovedl Louny k prvním svobodným volbám.⁹⁶

5.2 Předvolební období v Lounech

Březen je měsíc, kdy začíná příprava volebního boje. Z jednání koordinačního centra OF okresu Louny, které se konalo v Žatci v restauraci Zlatý lev 21. března 1990, byli navrženi kandidáti do Federálního shromáždění: MUDR. Karel Novosad a Ing. Antonín Hluštík, do České národní rady byl navržen Ing. Vladimír Budínský, Václav Křeš a Ing. Milada Šlancová. Uvolněným manažerem volební kampaně byl zvolen profesor lounského gymnázia Jaroslav Čása. Mluvčími KC Občanského fóra byli ustanoveni Aleš Dvořák a Ing. Josef Klesal. Vzniklá politická komise měla hodnotit politickou situaci v okrese a určovat postup OF k ostatním politickým stranám.⁹⁷

Slovenská národní rada v březnu předložila Federálnímu shromáždění požadavek změnit název ČSSR na název Federace Česko-Slovensko. Občanské fórum v Lounech vyjadřuje také svůj názor, obrací se dopisem na Alexandra Dubčeka, předsedu Federálního shromáždění a projevuje nesouhlas s navrhovaným názvem naší země.⁹⁸

Koordinační centrum OF vedle příprav voleb také uspořádalo 13. 3. 1990 v Lounech veřejné shromáždění občanů, z kterého vyšla výzva k Československé armádě a všem příslušným institucím, aby do svobodných voleb bylo zajištěno odstranění ostnatých drátů po celé délce naší státní hranice.⁹⁹

Na volební klání se začaly také připravovat i ostatní strany, které zveřejňují své programy a snaží se získat potencionální voliče. Do voleb vstupuje Československá strana lidová hlásící se ke křesťanským tradicím a relativně získává více voličů, i když

⁹⁶ SOKA Louny, Kronika města Louny VI., 1984-1990, s. 439-443.

⁹⁷ SOKA Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 1, kart. 4, Zápis z ustavujícího sněmu OF okresu Louny, který se konal dne 21. 3. 1990 v Žatci.

⁹⁸ SOKA Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 7, kart. 1, Dopis OF zaslaný Alexandru Dubčekovi ze dne 21. 3. 1990.

⁹⁹ SOKA Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 1, kart. 4, Zápis KC OF z veřejného shromáždění občanů ze dne 13. 3. 1990.

v Lounech neměla nikdy silnou pozici. Velkou oblibu získává Strana zelených, tu podporují i bývalí členové KSČ, kteří po 17. listopadu z KSČ vystoupili. KSČ ztrácí sympatie nejen kvůli tomu, že za čtyřicet let své totalitní vlády zdevastovala celou zemi, ale také pro vleklý spor o budovu KSČ, kterou odmítlo bez finančního vyrovnání vrátit, v předvolební době nebyla tato záležitost ještě dořešena. Na pomoc straně přijel do Loun i tajemník ÚV KSČ doc. Jiří Machalík, který na aktivu vyzval členy, aby se připravovali na volby a na ustavení nové Komunistické strany Čech a Moravy. Nejsilnější pozici na politické scéně mělo však OF, které bylo symbolem boje proti totalitnímu režimu, a vznikl předpoklad, že ho voliči nejen ve městě, ale i na venkově podpoří.

K „Chartě demokratické dohody“ vyhlášené Československou stranou socialistickou se připojilo i OF Louny, Československá strana lidová a později i Strana zelených v Lounech. Cílem bylo sjednotit všechny demokratické síly proti bývalému totalitnímu režimu. Všechny předvolební akce a mítinky byly společné, strany na nich představovaly své kandidáty a seznamovaly voliče se svými programy. Začínala se rýsovat možnost budoucích koaličních seskupení pro volby do Federálního shromáždění a České národní rady.

Do Loun v předvolební době přijel podpořit OF jeden z nejpopulárnějších politiků Petr Miller, ministr práce a sociálních věcí. Vystoupil na mítinku OF na Mírovém náměstí. Volební kampaň se naplno rozjela poslední dubnovou nedělí. Celé město bylo polepeno plakáty s kandidáty jednotlivých stran. Polepeny byly výkladní skříně, všechny volné plochy na domech v centru města. Pro zvětšení plakátové plochy dal městský národní výbor rozmístit po nejfrekventovanějších místech ve městě betonové válce (vertikálně postavené kanalizační roury).¹⁰⁰

Do FS za OF na Lounsku kandidoval MUDr. Karel Novosad a Ing. Antonín Hlušík promováný geolog, do České národní rady za OF kandidovali Ing. Vladimír Budínský, Václav Kříž a Ing. Milada Šlancová.¹⁰¹

¹⁰⁰ SOKA Louny, Kronika města Louny VI., 1984-1990, s. 450-452.

¹⁰¹ SOKA Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 1, kart. 4, Zápis z ustavujícího sněmu OF okresu Louny, který se konal dne 21. 3. 1990 v Žatci.

Za křesťanskou a demokratickou unii kandidovali psycholog Josef Kopic, RNDr. Dagmar Pištěková, PaedDr. Otto Batala a RNDr. Jiří Kuneš.

Za Stranu zelených kandidovali Lubomír Burda, Zdeněk Bláha, MUDr. Jitka Kolářová, Alexandr Zaremba, Ing. architekt Karel Chlouba a Václav Havlíček.

Za KSČ kandidovali PhDr. Ivo Honický, Daniel Poláček a JUDr. Karel Krčmářík.

Za koalici Spojenectví zemědělců a venkova kandidovali František Chvalovský, Doc. Ing. Lubomír Vent, Ing. Václav Drhlík, Miloš Kňákal, Ing. Jaroslav Šůma, Ing. Jan Husák, Vladislav Cyprián, Miluše Stožíková, Miloslav Pěnička, Pavel Kolář, Emanuel Petráň a Stanislav Veselý.

Za Československou stranu socialistickou kandidovali Ing. Kateřina Dušková a Jan Hasman.

Za Československou sociální demokracii kandidoval Jan Klempíř, MUDr. Marie Rašková a Jaroslav Havelec.¹⁰²

5.3 Volby v červnu 1990 a jejich výsledky

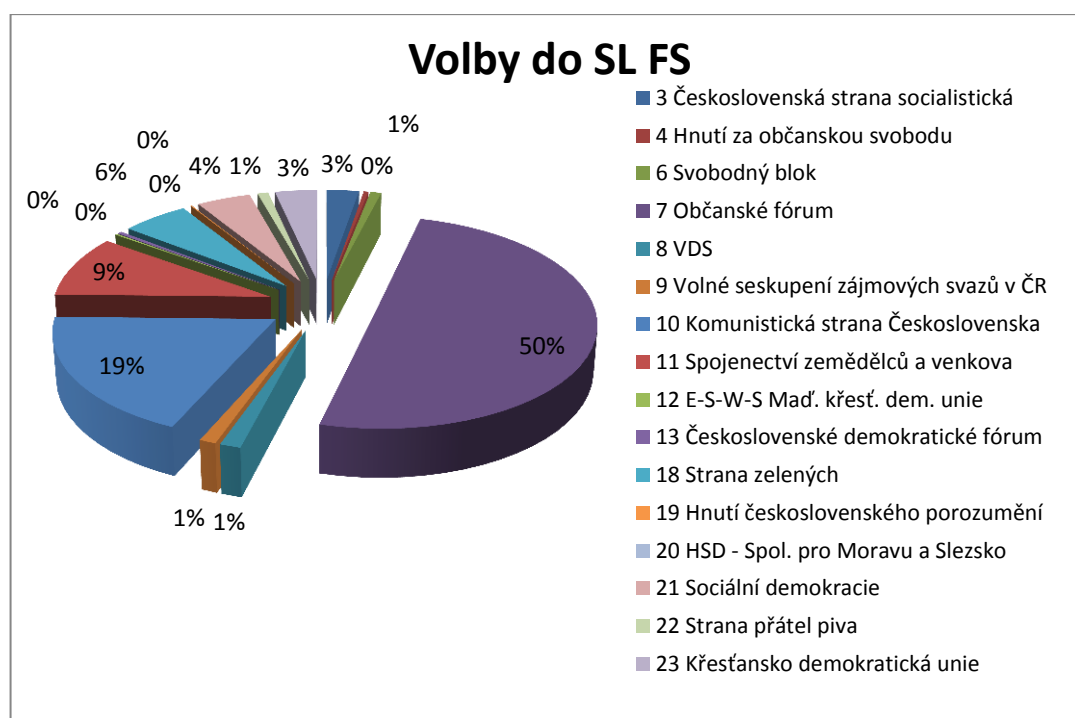
Po 44 letech nastaly skutečně svobodné volby. V Severočeském kraji bylo zaregistrováno šestnáct politických stran, hnutí a koalic, které kandidovaly také v Lounech pod celostátně vylosovanými čísly kandidátních listin. Každý volič obdržel 41 hlasovacích lístků všech stran se svobodně vybranými kandidáty do České národní rady, Sněmovny lidu a Sněmovny národů Federálního shromáždění. Voliči mohli zakroužkováním kandidátů dávat preferenční hlasy. Účast byla velká. K volebním urnám dorazilo 96,4 % oprávněných voličů.

¹⁰² SOKA Louny, Kronika města Louny VI., 1984-1990, s. 455.

Výsledky voleb ve dnech 8. a 9. června 1990 za okres Louny byly následující.¹⁰³

Volby do Sněmovny lidu federálního shromáždění

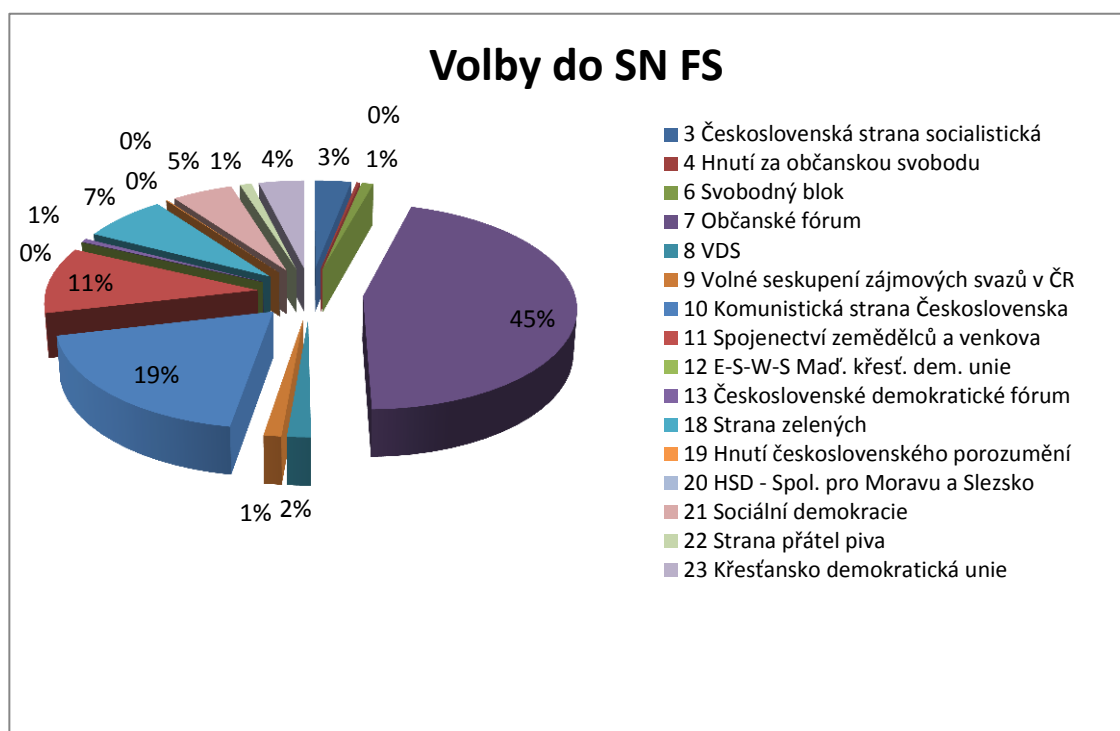
Volby do SL FS		
číslo strany	název strany	získané hlasy v %
3	Československá strana socialistická	2,7
4	Hnutí za občanskou svobodu	0,4
6	Svobodný blok	0,9
7	Občanské fórum	50,2
8	VDS	1,4
9	Volné seskupení zájmových svazů v ČR	1,1
10	Komunistická strana Československa	18,8
11	Spojenectví zemědělců a venkova	9,4
12	E-S-W-S Maď. křesť. dem. Unie	0,2
13	Československé demokratické fórum	0,4
18	Strana zelených	5,6
19	Hnutí československého porozumění	0,1
20	HSD - Spol. pro Moravu a Slezsko	0
21	Sociální demokracie	4,5
22	Strana přátel piva	0,8
23	Křesťansko demokratická unie	3,5

¹⁰³ SOKA Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 18, kart. 3, Volební výsledky.

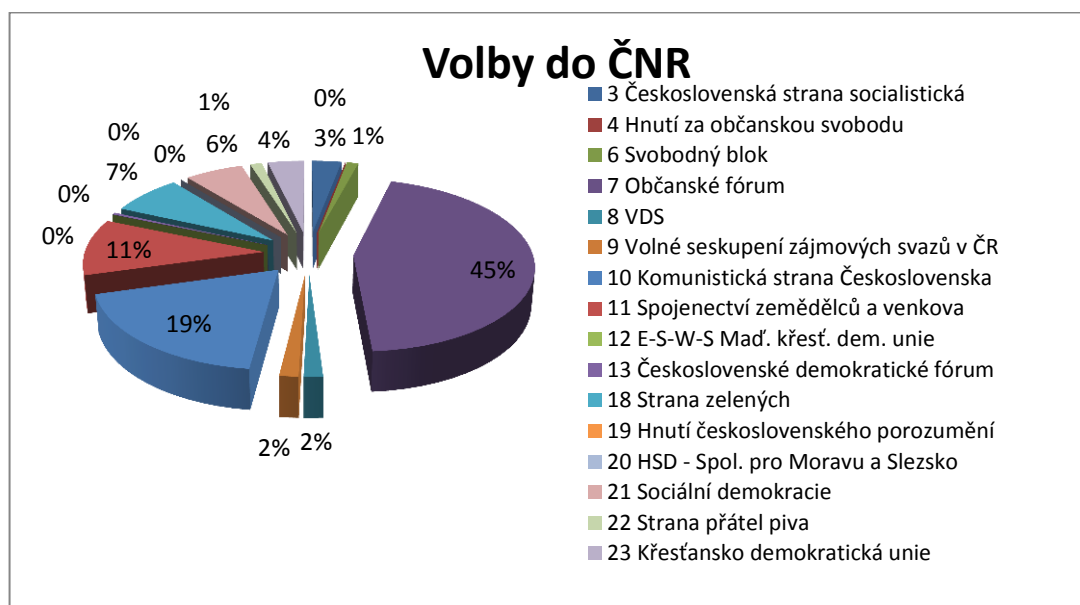
Volby do Sněmovny národů Federálního shromáždění

Volby do SN FS		
číslo strany	název strany	získané hlasy v %
3	Československá strana socialistická	3,1
4	Hnutí za občanskou svobodu	0,3
6	Svobodný blok	1
7	Občanské fórum	45,4
8	VDS	1,6
9	Volné seskupení zájmových svazů v ČR	1,2
10	Komunistická strana Československa	18,8
11	Spojenectví zemědělců a venkova	10,5
12	E-S-W-S Maď. křesť. dem. unie	0
13	Československé demokratické fórum	0,6
18	Strana zelených	7,3
19	Hnutí československého porozumění	0,1
20	HSD - Spol. pro Moravu a Slezsko	0
21	Sociální demokracie	5,2
22	Strana přátel piva	1
23	Křesťansko demokratická unie	3,9

Volby do České národní rady

Volby do ČNR		
číslo strany	název strany	získané hlasy v %
3	Československá strana socialistická	3
4	Hnutí za občanskou svobodu	0
6	Svobodný blok	1,2
7	Občanské fórum	44,7
8	VDS	1,5
9	Volné seskupení zájmových svazů v ČR	1,5
10	Komunistická strana Československa	18,8
11	Spojenectví zemědělců a venkova	10,6
12	E-S-W-S Maď. křesť. dem. unie	0
13	Československé demokratické fórum	0,4
18	Strana zelených	7,4
19	Hnutí československého porozumění	0
20	HSD - Spol. pro Moravu a Slezsko	0
21	Sociální demokracie	6
22	Strana přátel piva	1,2
23	Křesťansko demokratická unie	3,7

Nejvíce hlasů ve volbách v Lounech i na okrese získalo Občanské fórum, které bylo nositelem nových revolučních myšlenek a od 17. listopadu 1989 iniciátorem většiny politických a společenských změn a také hlavním garantem, že totalitní vláda jedné strany – komunistické strany – definitivně skončila.

Za lounský okres byli zvoleni dva poslanci, oba kandidovali za Občanské fórum. Do Sněmovny lidu Federálního shromáždění byl zvolen MUDr. Karel Novosad ze Žatce a do České národní rady Ing. Vladimír Budínský z Loun.

V těchto volbách se celý národ vyslovil pro demokracii a řekl přesvědčivě ne totalitě. S Občanským fórem volili občané svobodu, demokracii, toleranci, pluralitu názorů, reformování ekonomiky a naději v lepší budoucnost.

Závěr

V druhé polovině 80. let dochází ke krizím komunistických systémů v zemích sovětského bloku. Prvotní impuls vedoucí až k pádu těchto režimů byl nástup Michaila Gorbačova do čela ÚV KSSS v roce 1985. Pod jeho vedením započalo v SSSR období perestrojky a glasnosti, které vedly i k demokratizaci společnosti. To se projevilo i na postoji SSSR ke svým satelitům. V těchto zemích začali občané formou demonstrací a stávek veřejně vystupovat proti komunistickým režimům.

Vývoj v Sovětském svazu měl samozřejmě vliv i na Československo. Zde dochází nejen ke krizi hospodářství, ale i rozkolu uvnitř samotné vedoucí strany KSČ. To se projevuje i na náladě obyvatel, stoupá občanská aktivita, nespokojenost se projevuje demonstracemi, podporou nezávislých iniciativ, petičním hnutím apod. Vrchol nastává na podzim roku 1989. Impulem k revolučním změnám bylo potlačení studentské demonstrace 17. listopadu na Národní třídě. Reakcí na brutální zásah bezpečnostních složek proti studentům bylo zaktivizování národa. Došlo k založení stávkových výborů, vzniku OF, který organizoval demonstrace a stávky, v nichž národ vyjádřil nesouhlas s vedením a politikou komunistické strany. Následující jednání OF s vedením strany KSČ a státu dospěla až k pádu komunistického režimu a k prvním svobodným volbám v červnu 1990.

Tyto události samozřejmě zasáhly i Louny. Zpráva o revolučních dnech v Praze přichází do Loun se značným zpožděním, a proto zde OF vzniká až 26. listopadu 1989. Občanské fórum zaktivizovalo společenské dění organizováním veřejných mítinků a demonstrací. OF informovalo o svých akcích čtyřmi způsoby. Prvním z nich bylo vydávání týdeníku Zpravodaj OF, který vycházel od prosince 1989 do června 1990, druhým způsobem informování občanů byly pravidelné rozhlasové relace připravované a moderované tiskovým mluvčím OF Antonínem Hlušíkem. V týdeníku Hlas mělo OF vyhrazený prostor pro své příspěvky a posledním způsobem informovanosti občanů byly mítinky věnované aktuálním naléhavým záležitostem. Dochází k obnově „staronových“ organizací (Junák, Sokol apod.).

Nadšení ze změn, které přicházely, vystřídala v prvních měsících roku 1990 deziluze, neboť do řad OF začali pronikat lidé ze starých struktur. Proto část lounské občanské veřejnosti začala pochybovat a ztrácet důvěru v místní OF. Do volebního

klání se v březnu 1990 zapojilo 16 politických stran a hnutí. V prvních svobodných volbách, které se konaly 8. a 9. června 1990, zvítězilo i přes nedůvěru některých občanů jednoznačně Občanské fórum a tím byla nastolena cesta k demokracii a k reformě ekonomiky.

Archivní prameny

Státní okresní archiv Louny, fond 633, Občanské fórum Louny.

Státní okresní archiv Louny, HLUŠTÍK, Antonín: Čestní občané města Loun 1840-1994, nepublikovaný rukopis.

Státní okresní archiv Louny, Kronika města Louny VI., 1984-1990.

Státní okresní archiv Louny, Předsednictvo OV KSČ Louny, sv. 146, arch. jed. 517-522.

Tiskem vydané prameny

HANZEL, Vladimír. *Zrychlený tep dějin: reálné drama o deseti jednáních: autentické záznamy jednání představitelů státní moci s delegacemi hnutí Občanské fórum a Verejnosc' proti násiliu v listopadu a prosinci 1989*. 1. vyd. Praha: OK Centrum, 1991. 500 s. ISBN 80-900270-2-4.

HORÁČEK, Michal. *Jak pukaly ledy*. Praha: XYZ, 2007. 345 s. ISBN 978-80-7388-011-8.

HVÍŽDALA, Karel. *Výslech revolucionářů z roku '89*. Praha: Primus, 2000. 257s. ISBN 80-85625-12-1.

OTÁHAL, Milan a SLÁDEK, Zdeněk. *Deset pražských dnů: (17. - 27. listopad 1989)*. Praha: Academia, 1990. Dokumentace. ISBN 80-200-0340-1.

OTÁHAL, Milan a VANĚK, Miroslav. *Sto studentských revolucí: studenti v období pádu komunismu - životopisná vyprávění*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1999. 859 s. ISBN 80-7106-337-1.

Orální historie

Záznam z rozhovoru s panem Luděkem Sukem, spoluzakladatelem OF v Lounech ze dne 6. 2. 2016.

Periodika

Hlas: Tiskový orgán OV KSČ a ONV v Lounech. 1989, 1990.

Průboj: Orgán severočeského krajského výboru KSČ. 1989, roč. 41.

Zpravodaj OF. Louny, 1989, 1990.

Literatura

ASH, Timothy Garton. *Rok zázraků: svědectví o revoluci roku 1989 ve Varšavě, Budapešti, Berlíně a Praze*. Vyd. 2. Praha: Paseka, 2009. ISBN 978-80-7432-009-5.

BENČÍK, Antonín. *Operace Dunaj, aneb, Internacionální vražda Pražského jara*. Praha: Krutina Jiří - Vacek, 2013. ISBN 978-80-87493-57-1.

BENDA, Marek et al. *Studenti psali revoluci*. Vyd. 1. Praha: Univerzum, 1990. 187 s. ISBN 80-85207-02-8.

CUHRA, Jaroslav, ELLINGER, Jiří, GJURIČOVÁ, Adéla a SMETANA, Vít. *České země v evropských dějinách: díl čtvrtý od roku 1918*. 1. Praha: Paseka, 2006. ISBN 80-7185-794-7.

HLUŠTÍK, Antonín Jiří, ROEDL, Bohumír. *Louny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2005. Dějiny českých měst. 442 s. ISBN 80-7106-662-1.

MĚCHÝŘ, Jan. *Velký převrat či snad revoluce sametová?: několik informací, poznámek a komentářů o naší takřčené něžné revoluci a jejích osudech 1989-1992*. 1. vyd. Praha: Progetto, 1999. 359 s. Československý spisovatel. ISBN 80-86366-00-6.

MEYER, Michael. *Rok, který změnil svět: 1989: dosud nezveřejněné okolnosti pádu berlínské zdi*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 2010. 286 s. ISBN 978-80-242-2778-8.

PEČENKA, Marek a kol. *Encyklopedie moderní historie*. 1. vyd. Praha: Libri, 1995. 589 s. ISBN 80-85983-01-X.

SEBESTYEN, Victor. *1989: pád východního bloku*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 2011. 432 s. ISBN 978-80-251-3235-7.

SUK, Jiří. *Labyrintem revoluce: aktéři, zápletky a křižovatky jedné politické krize (od listopadu 1989 do června 1990)*. Praha: Prostor, 2003. Obzor (Prostor), 50. sv. ISBN 80-7260-099-0.

VŠETEČKA, Jiří a kol. *Rok na náměstích: Československo 1989*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1990. 221 s. ISBN 80-200-0291-X.

VYKOUKAL, Jiří, TEJCHMAN, Miroslav a LITERA, Bohuslav. *Východ: vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku 1944-1989*. 1. vyd. Praha: Libri, 2000. 860 s. Historická řada. ISBN 80-85983-82-6.

Internetové zdroje

Dva tisíce slov, které patří dělníkům, zemědělcům, úředníkům, umělcům a všem. *Svědomy.cz* . [online]. 17. 11. 2015 [cit. 2016-07-18]. Dostupné z: http://www.svedomi.cz/dokdoby/19680627_dvatisiceslov.htm

Charta 77 – text prohlášení. *TOTALITA*. [online]. © 1999 – 2016 [cit. 2016-07-18]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/txt/txt_ch77_dok_1977_01_01.php

Charta 77: *TOTALITA*. *Totalita* [online]. ©1999-2016 [cit. 2016-07-18]. Dostupné z: <http://www.totalita.cz/vysvetlivky/ch77.php>

Petice Několik vět. *TOTALITA.cz*. [online]. © 1999 – 2016 [cit. 2016-07-18]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/txt/txt_nvett.php

Poučení z krizového vývoje ve straně a společnosti po XIII. sjezdu KSČ. *TOTALITA*. [online]. © 1999 – 2016 [cit. 2016-07-18]. Dostupné z: http://www.totalita.cz/txt/txt_poucení.php

Seznam příloh

Příloha č. 1: Prezenční listina pracovní skupiny OF v Lounech ze dne 26. 11. 1989.

/Státní okresní archiv Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 1, kart. 1. /

Příloha č. 2: Programové prohlášení OF Louny.

/Státní okresní archiv Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 5, kart. 1. /

Příloha č. 3: Stanovisko POV KSČ k politické situaci, otištěno 24. 11. 1989.

/Stanovisko k politické situaci. *Hlas*, 1989, roč. XXXIX, č. 47, s. 1. /

Příloha č. 4: Informace z pracovní porady OF ze dne 29. 11. 1989.

/Státní okresní archiv Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 1, kart. 1. /

Příloha č. 5: Vyjádření OF v Lounech k projevu K. Urbánka, otištěno v Hlasu 8. 12. 1989.

/Státní okresní archiv Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 1, kart. 1. /

Příloha č. 6: Požadavky OF Louny ve věci týdeníku Hlas adresované Tiskovému odboru ONV Louny ze dne 3. 1. 1990.

/Státní okresní archiv Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 22, kart. 4. /

Příloha č. 7: Výběr publikovaných článků OF v týdeníku Hlas ze dne 8. 12. 1989.

/Státní okresní archiv Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 23, kart. 4. /

Příloha č. 8: Leták KSČ vylepovaný po manifestaci OF na Letenské pláni v Praze.

/Státní okresní archiv Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 28, kart. 4. /

Příloha č. 9: Leták KSČ k televiznímu prohlášení zástupce OF dne 26. 11. 1989.

/Státní okresní archiv Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 28, kart. 4. /

Příloha č. 10: Akční postup okresní organizace KSČ Louny do řádné okresní konference KSČ ze dne 9. 12. 1989.

/Státní okresní archiv Louny, Předsednictvo OV KSČ Louny, sv. 146, arch. jed. 517-522. /

Příloha č. 11: Volební leták OF k červnovým volbám v roce 1990.

/Státní okresní archiv Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 18, kart. 4. /

Příloha č. 12: Volební leták OF k červnovým volbám v roce 1990.

/Státní okresní archiv Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 18, kart. 4. /

Příloha č. 13: Příloha zpravodaje OF č. 10 ze dne 22. 3. 1990.

/Státní okresní archiv Louny, fond 633, Občanské fórum Louny, inv. č. 27, kart. 4. /

Prezenční listina

pracovní skupiny Občanského fóra, která se sešla ke svému
prvnímu jednání dne 26.11.1989 v AS Luna

- x JOSEF ZIKA - SPECIÁLNÍ PEDAGOG Zita
- x KAREL BUREŠ - ZATEC U JERU 2294 tel 3139 Bureš
- x JAROSLAV ČÁSA - STR. PROFESOR J. Čása
- x LADISLAV LALA - TECHNIK DLT Lala
- x PLANICKOVÁ JOLANA - prodávající DZ
- x PLANICKÁ PAVEL - dělník Agrostar SČT Most Planicka
- x NEDVED VLADIMÍR - technik SČT Most Nedved
- x NEDVED Alois - technik Žos Louny Nedved
- x KOPIC Josef - geolog oltaz Most Kopic
- x MINAŘIKOVÁ ERIKA - t.č. mateřská dovolená
- x Ing. Jan KERNER - technik EÚV Počeradý J. Kerner
- x Ing. Petr MINAŘIK - technolog EÚV Počeradý
- x VLADISLAV ŘEHÁK - TECHNOLOG ROZPISU PRÁCE ŽOS LOUNY V. Řehák
- x Vítka Marková - technolog chemie paliv EÚV Počeradý Marková
- x RAOKA MAREŠOVÁ - pracovník IS (inženýrské služby) AGRODATU Louny Marešová
- x Ing. Antonín Hojník - dělník ORP Louny
- x BUREŠ STANISLAV - učitel AUTOMOLY tel. 4245 Bureš
- x BUREŠOVÁ Přemysla - zdravotní sestra OÚNZ LOUNY Bureš
- x SUKORA Alexandra - řed. SKZ LOUNY Sukora
- x VONDRAČKOVÁ HELENA - vedoucí PKJ Pau. Tlčevo Helena
- x IRENA HÁŠKOVÁ - kulturní prac. SKZ Louny Hášková
- x Jiří Eliáš - učitel - gymnáz. Louny
- x Luděk POK - vedoucí MT2 STS Zatec
- x Ladislav VONDRAČEK - dělník ORP Louny Ant. P. Vondraček

Z archivu Občanského fóra
v Lounech

karton III. sloha 1. čís. ①

26111989 Ant. Hášková

Prohlášení Občanského fóra v Lounech č. 1

Dne 27.11.1989 na Mírovém náměstí cca v 18,00 hodin bylo v Lounech založeno Občanské fórum. Souhlas s jeho vznikem projevilo celé shromáždění, 1 člověk se zdržel hlasování. Svými podpisy se do 19,00 hodin prohlásilo za jeho členy 244 lidí.

Naše země se ocitla v krizi, způsobené dosavadním neúčinným politickým a ekonomickým systémem. Tento celý systém je nutné od zárodku změnit, nejen provést částečná a kompromisní opatření, např. ve formě obměny na vedoucích místech. To bylo provedeno již mnohokrát, bez efektu.

Lidé nesmějí být odsouzeni k mlčení. Proto bylo vytvořeno Občanské fórum jako okamžitá a prozatímní reprezentace kritičky smýšlející veřejnosti. Může se k němu přihlásit kdokoli, kdo se vítí být jeho členem a souhlasí s jeho požadavky vyjádřenými v sedmi bodech Programových zásad, zveřejněných např. ve Svobodném slově dne 28.11.1989.

Nejsme tedy žádnou politickou stranou, natož stranou protisocialistickou, ale především přechodným sdružením, jehož smysl pravděpodobně zanikne po uskutečnění svobodných voleb.

Za Občanské fórum v Lounech: Josef Kopic - mluvčí fóra
Josef Zika
Antonín Hájek
Alexandra Suková
Irena Hájková

Na vědomí: redakce Hlas Louny
redakce Svobodné slovo
Občanské fórum Praha

list 1/89
Tiskový archiv OF Louny

27111989

Z mimořádného jednání předsednictva OV KSČ

Stanovisko k politické situaci

POV KSČ projednalo dne 20. 11. 1989 na svém mimořádném zasedání zprávu o vývoji politické situace v okrese a konstatovalo, že je stabilizovaná. O tom svědčí dosažené ekonomické výsledky pracovních kolektivů průmyslových a zemědělských podniků a závodů a dobrá situace v zásobování vnitřního trhu.

POV KSČ odsoudilo zprávu o zneužití 50. výročí 17. listopadu, při které došlo k narušení pořádku a klidu v Praze. Tyto akce, vyvolávané

Chartou 77, narušují uskutečňování přestavby a demokratizace naší společnosti.

POV KSČ odmítlo otevřené snahy nelegálních skupin, které vyvolaly emoce, protisocialistické nálady a žádá, aby proti nim byly vyvozeny co nejpečlivější závěry.

POV se obrací na všechny pracující a občany, aby nyní pracovními výsledky a postoji přispěli k zachování stabilní politické situace a podmínek pro úspěšný chod výrobních podniků, závodů, škol a organizací v okrese.

Informace z pracovní porady Občanského fora konané dne
29. 11. 1989 od 19.00 hod. v AS Luna

- Ke dni 29. listopadu 1989 do 19.00 hod. se v Lounech písemně přihlásilo k prohlášení ÓF Loun 1.567 občanů.

- Podle naší poslední informace je Občanské forum ustanoveno v 5 podnicích a organizacích.

Jmenovitě: ŽOStLouny

OSP Louny

JZD Dobroměřice

Střední odborné učiliště stavební Louny

Geodezie Louny

V EÚV Počerady byl stanoven koordinační stávkový výbor pracující vesmyslu zásad Občanského fora.

Celkem jsme dnešního dne obdrželi archy s 353 podpisy občanů souhlasících s prohlášením ÓF.

Další mítink pořádaný ÓF se koná dne 1. 12. 1989 od 16.00 hod
na Mírovém náměstí.

V Lounech dne 29. 11. 1989

K projevu K. Urbánka

Občanské fórum vítá prohlášení generálního tajemníka ÚV KSČ o nutnosti zrušení monopolu politické moci KSČ, protože tento monopol není podložen v současné době vůlí lidu a ani jeho dřívější zakotvení v ústavě neodpovídá demokratickým principům.

Chceme zdůraznit, že naše požadavky ve svých cílech směřují k vybudování právní a demokratické socialistické společnosti. Stojíme-li nyní v opozici, je to jen proto, že dosavadní politika KSČ vedla k deformacím společnosti na této cestě.

V projevu byly požadavky Občanského fóra označeny za podobné návrhům, které mělo projednat prosincové plénum KSČ. Je-li tomu tak, zůstává otázkou, proč nenašla strana schopnost a odvalu řešení formulovat a začít uvádět do života již dříve.

Volání po zvýšení vlivu KSČ ve sdělovacích prostředcích vyznívá paradoxně v době, kdy rozhodující sdělovací prostředky byly po 20 let téměř výhradně podřízeny ideologickému vedení strany a teprve necelý týden je práce těchto prostředků zpřístup-

něna celospolečenskému dialogu.

Nesouhlasíme s hlasy požadujícími odvolání komunistických ředitelů. Tvrdíme, že jediným kritériem pro zastávání funkce musí být pouze odborná zdatnost a morální kvalita.

Nemáme výhrady proti majetku kterékoliv strany, pokud je tento majetek pořízen z prostředků příslušné strany a pokud tímto majetkem nejsou zbraně.

Zásadně nesouhlasíme s tím, aby některá z politických stran měla své vlastní ozbrojené síly. V případě Lidových milicí jsou tyto jednotky navíc vydržovány ze státních prostředků.

V demokratickém systému rovnoprávného zastoupení jednotlivých stran je nemyslitelné, aby se v hospodářských organizacích kterákoliv politická strana vměšovala do činnosti hospodářského vedení. Z tohoto důvodu není reálná existence základních organizací KSČ na závodech.

Občanské fórum, Louny

HLAS 39,49:3; Louny, 8.12.1989

Z archivu Občanského fóra v Lounech

karton III. sloha 1.

08121989 Aut. Hl.

*Předseda členům redakční rady
a P. Macuřovi dne 3. ledna 1990*

Redakční radě týdeníku Hlas

Vedoucímu tiskového odboru ONV Louny

Tiskový archiv OF Louny
08011990 *HLAS*

Koordinační středisko OF Louny, zastoupené svým tiskovým mluvčím jako členem uvedené redakční rady, vyslovuje následující požadavky ohledně dalšího působení týdeníku Hlas:

- 1/ požadujeme, aby počínaje dnem 3. ledna 1989 byl pořizován zápis z jednání této i každé následující redakční rady týdeníku Hlas tím, že zápis bude podepsán všemi přítomnými členy rady a jedna kopie bude poskytnuta tiskovému mluvčímu OF Louny;
- 2/ požadujeme, aby s okamžitou platností, tj. již v 1. čísle ročníku 40 /1990/, byla z titulní hlavičky odstraněna pěticípá hvězda červeném poli; nevidíme důvod, pro nějž by tento symbol měl i nadále dominovat první straně deníku, vydávaného ONV Louny, což je organizace správní, řízená vládou ČSSR a nikoli Komunistickou stranou Československa;
- 3/ požadujeme, aby počínaje 2. číslem 40. ročníku týdeníku Hlas byl poskytnut Koordinačnímu centru OF Louny dvojnásobný rozsah příspěvků v běžném čísle, tj. namísto dosavadních 60 řádků normovaného strojopisu /2 normostrany/ 120 řádků /4 normostrany/; důvodem je skutečnost, že dne 29. prosince 1989 byl tiskový mluvčí OF Louny pověřen vydáváním společných informací OF Louny, Žatec a Podbořany, čímž se nepohoditelně zvyšuje nárok na tiskovou plochu; domníváme se, že tento požadavek je splnitelný už proto, že v Hlasu byly tak jako tak tiskovány zprávy uvedených Občanských fór jednotlivě a nezávisle na sobě; mimoto jsme toho názoru, že požadovaná tisková plocha může být získána redukcí sazby a rozsahu textu takových nic neříkajících příspěvků, jakým je například Anketa z dvojčísla 51-52 z konce roku 1989; její sazba byla provedena ve čtyřech řídce vysázených sloupcích stran 3, což představovalo minimálně 2/3 stránkové plochy; OF Louny tak zdůrazňuje, že tímto požadavkem nechce nijak omezovat nároky jednotlivých přispěvovatelů, zejména okresních organizací politických stran; nicméně, průzkum veřejného mínění svědčí o tom, že poptávka informacích z Občanských fór je větší, než dosud schválená nabídka;
- 4/ požadujeme, aby redakční rada a vydavatel týdeníku Hlas znovu prozkoumaly možnosti zvýšení stránkového rozsahu běžného čísla, a to zejména o 2 tiskové strany; v případě zamítnutí žádáme podrobné zdů-

- 1 -

vodnění v zápise z jednání redakční rady nebo dopisem Koordinačnímu centru OF Louny;

5/ požadujeme, aby redakční rada týdeníku Hlas vzala na vědomí, že OF Loun, Žatce a Podbořan nesouhlasí s osobou pana Pavla Macáka ve funkci vedoucího redaktora a vyslovují mu tímto svoji nedůvěru; bylo to konstatováno již na občanském fóru v Domě kultury dne 14. prosince 1989 mluvčími OF Louny i četnými přítomnými občany, a to za přítomnosti představitelů ONV Louny. Stejně stanovisko zaujali také účastníci pracovní porady mluvčích OF Loun, Žatce a Podbořan dne 29. prosince 1989.

Hlavním důvodem tohoto požadavku jsou dosavadní zkušenosti s působením pana Pavla Macáka jako šéfredaktora Hlasu; podle našeho názoru několikrát a opakovaně porušil novinářskou etiku publikováním urážlivě stylizovaných článků, svévolnými úpravami textů přispěvatelů bez předchozího projednání a také bez následné autorizace, jakož i zveřejňováním anonymních dopisů či alespoň jejich částí; OF Louny proto konstatuje, že osoba stávajícího šéfredaktora negativně ovlivňuje zájem o četbu týdeníku Hlas a kompromituje část přispěvatelů, v současné době jmenovitě mluvčí OF Loun, Žatce a Podbořan.

Uvedená Občanská fóra proto prostřednictvím svého společného tiskového mluvčího požadují, aby ONV Louny v nejkratší možné době zbavil jmenovaného funkce vedoucího redaktora týdeníku Hlas a vypsál řádný konkurz s následujícími podmínkami pro uchazeče:

a/ uchazeč musí být kvalifikovaným novinářem, tj. absolventem novinářské fakulty;

b/ uchazeč musí mít alespoň pětiletou praxi ve funkci redaktora, ještě lépe však šéfredaktora;

c/ uchazeč musí být bez stranické příslušnosti;

S výjimkou bodu b/, tj. praxe, pan Pavel Macák tyto požadavky nesplňuje. Jejich splnění v osobě nového šéfredaktora povede podle našeho názoru jak ke zvýšení profesionální úrovně týdeníku Hlas, tak ke zvýšení jeho autority jako tiskového orgánu ONV Louny mezi veřejností okresu. V neposlední řadě to zvýší prestiž samotné redakční rady a kvalitu příspěvků.

Předkládané požadavky budou přečteny na veřejném občanském shromáždění v Domě kultury EPL Louny dne 3. ledna 1990.

Přečteno a předloženo redakční radě týdeníku Hlas na jejím jednání v Lounech dne 3. ledna 1990.

Za OF měst Louny, Žatce a Podbořany

Hluštík
Antonín Hluštík

Společné prohlášení

V pátek 22. prosince 1989 se uskutečnilo v ZK Jitřenka v Žatci první pracovní setkání mluvčích OF Žatec, Podbořany a Louny. Jako pozorovatelé byli na setkání přítomni rovněž zástupci okresních organizací ČSL a ČSS. Během jednání se přítomní navzájem informovali o činnosti OF v okrese Louny a dohodli

účinný způsob koordinace občanské aktivity. Předmětem jednání bylo rovněž posouzení dosavadních výsledků jednání OF Louny ve věci rekonstrukce rady ONV a předání budovy OV KSČ veřejnosti. Účastníci přijali zásadní společné stanovisko a mluvčí všech tří městských OF se budou účastnit dalších jednání dne 4. ledna 1990 společně. Zároveň se ukázalo, že bude nutno uspořádat společné veřejné shromáždění občanů, plánované předběžně na konec měsíce ledna do Loun. Termín konání tohoto fóra bude včas oznámen.

Pracovní setkání v Žatci potvrdilo, že OF Loun, Žatec a Podbořany mají společný zájem a odhodlání úzce spolupracovat. Další setkání je plánováno na den 5. ledna 1990.

Žatec 22. prosince 1989

MUDr. K. Novosad, mluvčí OF Žatec; MUDr. T. Koudelka, mluvčí OF Žatec; V. Urban, mluvčí OF Žatec; J. Kopic, mluvčí OF Louny; Ing. V. Budínský, mluvčí OF Louny; A. Hluštík, mluvčí OF Louny; V. Kříž, mluvčí OF Podbořany; R. Hárka, mluvčí OF Podbořany; MUDr. J. Šoták, mluvčí OF Podbořany.

Kdo je oprávněn

Dnem 21. prosince 1989 byla schválena a ustavena následující základní struktura lounského koordináčního střediska OF:

a) skupina tří samostatných mluvčích, v níž jsou psycholog Josef Kopic, profesor Jiří Chrostek a Ing. Vladimír Budínský;

b) organizační skupina, jejími mluvčími je profesor Jaroslav Čáslav;

c) informační skupina, jejími mluvčími je geolog Antonín Hluštík;

d) skupina pracovních odborných komisí, z nichž každá má svého mluvčího.

K dnešnímu dni jsou při OF Louny následující pracovní komise (odborná fóra): zemědělská, průmyslová, ekologická a plánovací, ekologická, školská, výstavby, kulturní, kontrolní a revizní. Veškeré informace zájemcům o činnost v těchto komisích poskytne denní služba v místnostech OF na Leninově 93. Upozorňujeme všechny občany a čtenáře tohoto listu, že v současné době lze považovat za platná pouze ta prohlášení OF, jež jsou podepsána nebo přednesena alespoň jedním z pěti hlavních mluvčích (viz a, b, c). Jakákoli jiná prohlášení, publikovaná jménem OF Louny bez podpisu jednoho či více uvedených mluvčích, považujte za nekompetentní, podvržená či anonymní. Toto stanovisko bylo rovněž písemně oznámeno stávajícím předsedám OV KSČ, ONV a MěNV v Lounech. Jakékoli změny budou samozřejmě zveřejněny.

A. HLUŠTÍK

V Malé výstavní síni na lounském náměstí vyjadřovali občané města svými podpisy podporu kandidatury Václava Havla na prezidenta republiky. Foto: Vladimír Mirold

Podpora Václavu Havlovi

OF nemocnice s poliklinikou OÚNZ Louny zaslalo dne 20. prosince 1989 dopisy poslancům FS, a to pánům Stůtzovi a Hajnovi. Také 150 podepsaných v nich vyjádřilo svoji podporu volbě V. Havla do úřadu prezidenta ČSSR. Podobná vyjádření by-

la zaslala pánům Stůtzovi a Humlovi i jménem občanů města Loun z iniciativy koordináčního střediska OF. Samostatná prohlášení přicházela ve formě petic i z jiných míst našeho okresu.

A. HLUŠTÍK

Kalendář fóra

Dne 3. ledna se uskutečnilo první letošní veřejné fórum, věnované opět převážně problémům města a okrese. V sobotu 6. ledna pořádá OF Louny ve velkém sále DK ROH ples, který bude zahájen ve 20.00 hodin. Pořadatelé předpokládají, že kromě společenského úboru, přihlásí se účastníci k OF alespoň decentně umístěnou trikolórou. Čistý výtěžek této akce bude převeden na konto OF Louny, tedy na účet č. 1320458 — 488, konstantní symbol 379, zřízený u okresní pobočky ČSSP v Lounech.

Další veřejné shromáždění občanů, tentokrát k problematice životního prostředí a ekologie vůbec, plánujeme na 17. hodinu dne 18. ledna, opět do DK ROH v Lounech. Velmi důležitým tématem bude pravděpodobně veřejné shromáždění 25. ledna, kdy bychom rádi představili mluvčí OF Žatec, Podbořany a dalších obcí okresu.

Drobnosti

Počínaje podvečerem 27. prosince 1989 jsou otevřeny místnosti koordináčního střediska OF Louny na Leninově ulici č. 93, v prvním poschodí nad prodejnou Tabák. Zatím bude otevřeno v pondělí až pátek, vždy od 16 do 18 hodin. Telefonní číslo je Louny 3309. Mimo místnosti bude nadále v provozu informační pult v malé výstavní síni Galérie B. Rejta na Mírovém náměstí. Korespondenci zasílejte i nadále na adresu: Občanské fórum Louny, poštovní příhrádka 13, 440 01 Louny. Anketa názorů na využití budovy KSČ v Lounech končí dnem 15. ledna 1990.

Tiskový archiv OF Louny 13/89
05011990 Hluštík

VŠEM PRACUJÍCÍM

Víme o č jim jde!

Letenská pláň v sobotu a hlavně v neděli (26.11.1989) ukázala jejich pravou tvář. Z úst moderátora shromáždění bývalého kněze MALÉHO zaznělo mnoho útoků a neuctivých slov k představitelům státu.

To nebyl proklamovaný dialog

s vysokou kulturou, ale snůžka urážek a podbízení, které za pomoci „roztleskávačů“ daly shromáždění podobu manipulovaného davu.

Dělníci, budeme bojovat za HAVLA, MALÉHO, DUBČEKA a CHARTU 77? Kdo zneužívá počáteční iniciativu a elánu studentů ke svým politickým cílům? Kolik jim dnes dává prostoru? Jde tu ještě vůbec o studenty?

Nepřijdou na řadu také dělníci?

Nám jde o všechno, jim jde o moc.

POZOR!

„OPOZICE ODKRYLA KARTY“

OBČANÉ! V NEDELI VEČER PŘEDSTAVITEL
„OBČANSKÉHO FÓRA“ VYHLÁSIL V ČESKOSLOVENSKÉ
TELEVIZI PROGRAM FÓRA.

**Tím odhalil skutečné záměry opozice!
Posuď sám co chtějí a komu to poslouží?**

Požadují : změnu právního, ekonomického a politického
systému státu

- (mimo jiné: - úpravu právního řádu, oddělení moci
výkonné, zákonodárné, soudní
- likvidaci státního monopolu ve školství
- změnu Československé ústavy-zbavením
ústavy „tzv.“ ideologických pojmů typu: „Pracu-
jící lid“, „socialistické, společenské a státní
zřízení“
- vymezení teritoria Moravy ve federaci
- reformu ekonomiky se zavedením SOUKRO-
MEHO PODNIKÁNÍ ve sféře ŽIVNOSTÍ, REME-
SEL, MALÝCH a STŘEDNÍCH PODNIKŮ, ZEMĚ-
DĚLSTVÍ a KULTUŘE; přebudování VELKÉHO
PRŮMYSLU, ODSTRANĚNÍ UMĚLÉ ZAMĚSTNA-
NOSTI A PREFERENCÍ PLYNOUCÍCH Z NE-
PŘÍZNIVÝCH MEZINÁRODNĚ EKONOMICKÝCH
VZTAHŮ).

**Můžeš si ty koupit živnost, podnik, družstvo?
To může jen milionář!**

**Můžeš nechat své děti chodit do soukromé
školy?**

To může jen finančně situovaný jedinec.

Zamysli se nad tím.

JDE O LIKVIDACI SOCIALISMU!

JE TO BOJ KDŮ Z KOHO!

NA ČÍ STRANĚ STOJÍŠ?

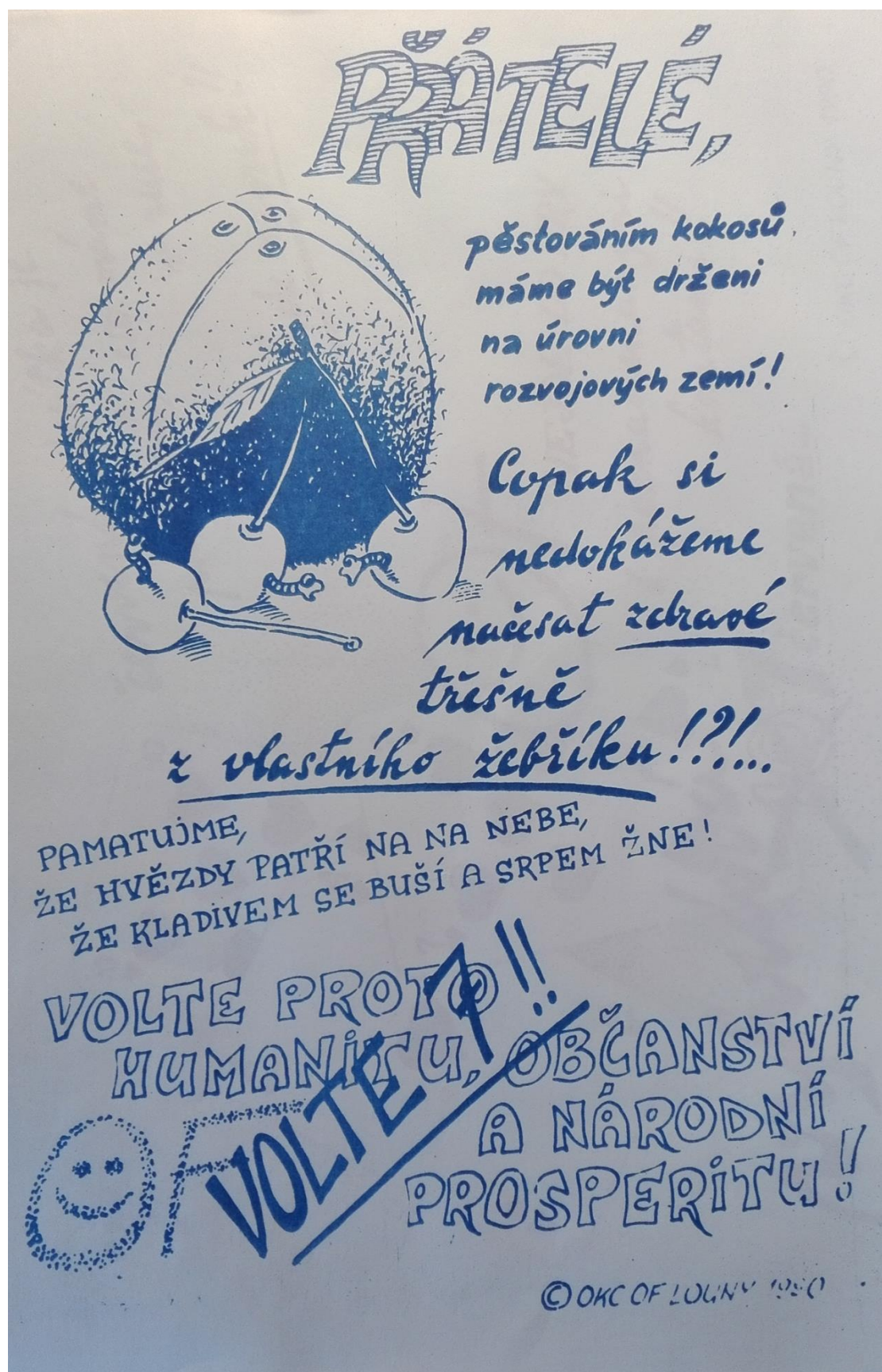
A k č n í p o s t u p

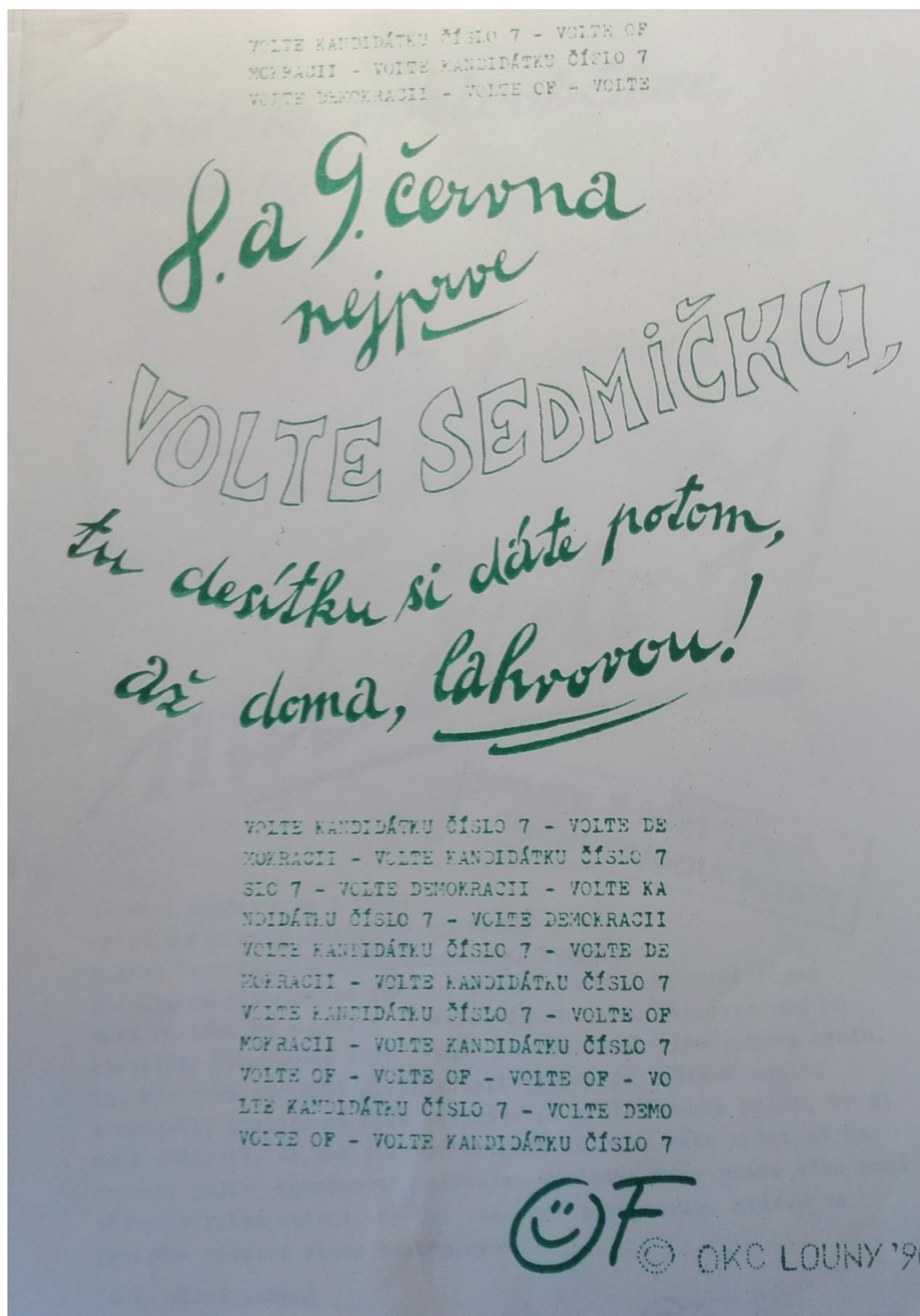
okresní organizace KSČ Louny do řádné okresní konference KSČ
=====

Mimořádná situace ve straně vyžaduje, aby se komunisté naší okresní organizace sjednotili na akčním postupu a tímto se až do řádné konference řídili:

1. Ve všech ZO KSČ a MěV KSČ podpořit v plném rozsahu politiku Národní fronty na partnerském základě, respektovat pluralitu názorů a stran a v tomto smyslu vést všude dialog i se strukturami stojícími mimo Národní frontu, zejména zdůraznit odpovědnost všech komunistů za zachování jednoty odborů při jejich samostatnosti.
2. Operativně přistupovat k otázkám, které jsou v současné době předmětem diskuzí, objasňovat je a pokud jsou oprávněné, řešit na své úrovni. Ty, které přesahují rámec působení ZO KSČ, předkládat vyšším orgánům, trvat na jejich řešení a průběžně informovat členskou základnu.
3. V současné době vynaložit veškeré úsilí komunistů pro zachování ZO KSČ na pracovištích s ohledem na to, že se zde nyní formují i jiná hnutí, převážně s politickým obsahem činnosti.
4. Tam, kde došlo k ukončení činnosti ZO KSČ, okamžitě vytvářet stranické skupiny či jiné organizační formy jako platformu pro další činnost těchto komunistů.
5. Ukončit činnost CZV KSČ a stranických výborů ustavených při státních podnicích a převést komunisty ze ZO KSČ při vedení závodů, podniků a JZD do ZO KSČ na pracovištích.
6. Změněné podmínky vyžadují nový systém práce, zejména aktivitu každého člena v daných podmínkách. Při městských výborech strany ustavit agitační a informační štáby, které budou reagovat denně na současný vývoj.

Termín: okamžitě

ČTENÍ O VOLBÁCH

PŘÍLOHA Zpravodaje
OF Louny č. 10

JAK BUDEME VOLIT ?

Především je třeba říci, že po dlouhých desetiletích opět svobodně. Poslední svobodné volby proběhly v roce 1946. Jejich výsledky však byly do značné míry poznamenány ještě radostí z konce války a nekritickým náhledem na socialismus v Sovětském svazu, kde byli komunisté u moci již téměř 30 let. Zvítězila KSČ a od té doby se intenzivně připravovala na puč, ke kterému došlo v únoru 1948. Co nastalo poté, není nutné dlouho rozvádět — diskriminace, represe, nezákonnosti, zneužívání postavení a úpadek ve všech sférách naší společnosti. Stojíme tedy na prahu nové doby, kdy uděláme tečku za naší pohnutou historií. Jsme však dostatečně připraveni? Většina našich občanů svobodné volby nezažila a ostatní si na svobodné volby jen mluhvé vzpomínají. Stojí tedy zato, když se ve stručnosti seznámíme s tím, jak budou volby probíhat.

Co nás čeká nejdříve?

MNV v obcích a městech musí **nejpozději 30 dnů** před dnem voleb stanovit **volební okrsky** a volební místnost pro každý okrsek. Volební okrsky budou téměř v každé obci, záleží přitom na počtu voličů v obci bydlících. Všichni českoslovenští státní příslušníci, kteří mají právo volit, budou zapsáni do **seznamu voličů** podle místa svého trvalého pobytu. Seznamy voličů sestavuje MNV, a to podle volebních okrsků. MNV musí zveřejnit seznamy voličů **nejpozději do 30 dnů** před dnem voleb tak, aby do nich mohli občané v úředních místnostech nahlédnout. Každý občan může ústně nebo písemně upozornit MNV na chybu a nesprávnosti v seznamu voličů.

K zabezpečení voleb se vytvářejí tyto volební orgány: **ústřední, krajské, okresní a okrskové volební komise**. Každá politická strana, která v rámci Severočeského kraje kandiduje ve volbách, má právo delegovat **nejpozději 30 dnů** před dnem voleb jednoho člena do okrskové volební komise. Okrsková volební komise musí mít nejméně 3 členy.

Politická strana, která kandiduje ve volbách v rámci Severočeského kraje, podá krajské volební komisi **nejpozději 60 dnů** před dnem voleb svůj **kandidátní listinu**. Kandidátní listina obsahuje: **název politické strany, jméno, příjmení, věk, zaměstnání a bydliště kandidátů** a jejich pořadí na kandidátní listině. **Nejpozději do 45 dnů** před dnem voleb bude oznámeno číslo, kterým bude kandidátní listina politické strany označena jednotně v celém Československu. Každá kandidátní listina musí být schválena ústřední volební komisí a poté rozmnožena ve formě **hlasovacího listku**. Hlasovací listky jednotlivých politických stran se pro lepší orientaci budou lišit barvou. Barva hlasovacích listků OF bude našim voličům včas oznámena.

Předseda MNV zajistí předání hlasovacích listků všem voličům **do 3 dnů** před dnem konání voleb. Ve větších obcích mohou a v městech musí MNV vyhotovit pro každého voliče **legitimační lístek**, v němž budou uvedeny potřebné údaje o volbách.

Volební kampaň.

Doba volební kampaně bude zahájena **40 dnů** a skončí **48 hodin** před zahájením voleb. V době volební kampaně má každá samostatně kandidující politická strana rovný přístup k rozhlasu a televizi, a to celkem 4 vysílací hodiny. Ve volební kampani budou kandidáti, zapsaní na kandidátní listině OF pro Severočeský kraj, navštěvovat obce a města okresu Louny kde budou naslouchat požadavkům voličů, a seznamovat voliče se svým volebním programem. Charakteristiky, názory, postoje a volební program kandidátů OF bude okresní KC OF publikovat v Hlase, Zpravodaji OF a v dalších propagačních materiálech.

Zahájení hlasování.

Volič hlasuje osobně, zastoupení není přípustné. Členové okrskové volební komise **nesmějí** voličům upravovat hlasovací listky. Volič po příchodu do volební místnosti odevzdá legitimační lístek (jen v případě, že ho obdržel) a po záznamu do seznamu voličů obdrží prázdnou obál-

ku, opatřenou úředním razítkem. Úřední obálka musí být neprůhledná, stejné velikosti, jakosti a barvy. Jestliže volič nemá legitimační lístek, musí prokázat svou totožnost jiným zákonným způsobem. **Volič má právo vyžadovat od okrskové volební komise nové hlasovací listky bez uvedení důvodu.** Toto ustanovení je v zákoně zahrnuto proto, aby nikdo nemohl před volbami na voliče vyvíjet nátlak pro volbu určité strany tím, že předem voliči upraví hlasovací listky, které obdržel od MNV a hlasovací listky jiných politických stran voliči odejme. Po obdržení úřední obálky, případně nových hlasovacích listků, **musí** volič vstoupit do zvláštního odděleného prostoru tak, aby byla jednoznačně zaručena tajnost hlasování. V tomto prostoru vloží do úřední obálky po jednom hlasovacím listku pro volbu každé ze sněmoven FS (sněmovna lidu a sněmovna národů) a hlasovací lístek pro volbu do ČNR. Na každém hlasovacím listku, který vkládá do obálky, může přitom zakroužkováním pořadového čísla nejvýše 4 kandidátů uvedených na jednom hlasovacím listku vyznačit, kterému z kandidátů dává přednost. Jiné úpravy hlasovacích listků provádět nemůže. Ostatní hlasovací listky (kandidátní listiny stran, které volič nezvolil) odloží do k tomu určené schránky v odděleném prostoru. Volič hlasuje tak, že po opuštění zvláštního odděleného prostoru určeného pro úpravu hlasovacích listků, vloží úřední obálku před okrskovou volební komisí do volební schránky. Ve zvláštním odděleném prostoru musí být volič sám. Pro tělesně postižené osoby platí určité výjimky, které zde nebyly rozváděny.

Zjišťování výsledků voleb.

K zjišťování výsledků voleb jsou určeny již uvedené volební komise, které postupně předávají výsledky až do ústřední volební komise, která je po podepsání zápisu o výsledku voleb podle jednotlivých volebních krajů vyhlásí.

OKC OF Louny, mluvčí ing. Josef Klesal

Lounské volby dříve

15. listopad 1925 byl dnem druhých voleb do československého parlamentu. Co jim během roku předcházelo: KSČ nastoupila v duchu směrnic Komunistické internacionály cestu k bolševizaci a Gottwald byl zvolen do ÚV. Proběhla velká vlna protidrahotních demonstrací. Lidovci těžší z roztržky mezi státem a Vatikánem v důsledku toho, že se prezident s premiérem zúčastnili Husových oslav. Národní socialisté jsou ochromeni sporem mezi Benešem a Stříbrným a agrární strana prosazuje cla na zemědělské výrobky.

strana	ČSR (%)	okres (%)	Louny (%)
agrární	14	23	3
KSČ	13	29	28
lidová	10	4	5
sociální demokracie	9	6	5
národně socialistická	9	17	26
národně demokratická	5	10	23
živnostenská	4	8	9

V Lounech i na okrese dosáhla KSČ pronikavého úspěchu, když získala nejvíce hlasů. Bylo to v důsledku obrovských ztrát sociální demokracie, která přišla v Lounech o 26 procent a na venkově dokonce o 35 procent hlasů. Není divu — už v roce 1920 se většina sociálních demokratů z Lounska hlásila k levici... Národní socialisté zůstali i přes ztráty v Lounech druhou nejsilnější stranou. Pravice národní demokracie zůstala na svých pozicích a její postavení v Lounech daleko převyšovalo celostátní výsledky. Lidové straně i přes nepatrné zlepšení zůstal v rámci okresu okrajový význam.

PhDr. Bohumír Roedl

OF otevřelo cestu ke svobodě!